

Aida Elenora:

„Ütskõrd tulõ aig ja soo maa ja seto rahvas mõlõbalt puult kontrolljuunt saava' jäl' ütes!“
lk 3

Kala Ingrid:

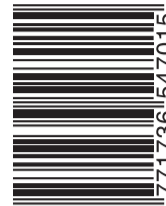
„Mi ooda võistlusõlõ 10–70 cm pikukõisi seto pupõsit, nii tüdrokõisi ku poiskõisi.“
lk 4

Raudoja Ahto:

„Hoobis tööõ terä om kaia' tuud kultuuri sääal, kost tä om peri, ku tuud mis om konservist tett vai püüne pääle säet.“
lk 9

Setomaa

Hind 1 euro

Märts 2020, nr 3 (364)

Välländmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Seto ratsavägi Obinitsa paraadil kõgõ iih.

Laaneotsa Annela pilt

Ratsavägi ja paabavägi – Eestit edasiviiv joud

KAUKSI ÜLLE

Segätsih oludõh om üks prohvetidõ poolõ kaetu ja Obinitsa kandih om Vivva külä vanna Kõfdot sagõhõhe miilde tulõtõt – tuud, kuis vett müvväs kortlikaupa ja puid üsätävev kaupa ja muudki.

Praegu om mul iih Mangi Igori ennustus 2020. aasta pääle. Kirotas, õt rotiaastal tulõ kõigil kogomisõ palavik (parhilla' viirusõ peräst täpselt nii), a roti' kanni' umal aol katsku kah lakja. Prohvet arvas, õt sõaväke lätt ka timahava vaia.

Meil om sihkandih ka uma' prohvedi' olõmah. Nimelt jo jaanuari lõpuotsah naksi' lipuväläku ümbre olõva' naabri-mehe' – Blumi Priit, Hörna Aare ja Riitsaarõ Evar Eesti 102. sünnüpääv puhul paraati kõrraldama. Blumi Priidulõ oll' hälgätänü, õt ku kuningriigipäivil tulõ sõavägi vällä, sis või jo Eesti Vabariigi aastapääväl ka tulla'.

23. veebruari hummogus-

puul aläs huvitavalt. Säädse hindäle just taas pääväs hoiõ õt vahtsõt sinist põllõ ette, ku tütar küsse: „Kas taa paraat alostas mi moro päält?“

Ma ütli vasta, õt üks külä-otsast nakas.

„A mille hobõsõ pääe kaas aknõst sisse?“ uursõ tütar.

Õs petäki' silmä', olliki' hobõsõ'. Nimelt sihkandi hobõsõpidäjä Tiku Joosep, Roy Strider ja tööõsõ olli' moodustanu' ratsaväe jao ja sõidi' paraadilõ ni tulli' läbi.

Panni kaalaraha', mis tetti' Eesti vannost hõpõmüntest kaala, heledä ruusõga' pidoräti päähä ja lätsi lipuplatsi pääle. Soo om mi Kunstigalerii iih, mis om Kalju perre ehitet majah. Tulõ miilde, õt 24. veebruaril om Kalju perre viienda tütre Kalju Olli sünnüpääv. 100, ku ma õi essü'. Panõ kündle. Ikoon olõ-i sama, a pühäsenuk om tuusama kotusõ pääl, koh oll'. Öigõ pühäne ja kõik muu kraam viidi, ku pereh hoiatusõ pääle kiudutamisõ iist mõtsa varjama sõit'.
Lipuplatsi pääle kogonõs

rahvast, perreit, pensionäre, ümbretsõõri küllist rahvast, külä otsah rivistus paraat üles. Ja nakas tulõma! Kõgõ iih ratsavägi, sis paabavägi – Mokornulga koori laulja', siis iäkidõ seltsi sõbra' Rannust, külärahas, külälisõ' naaberküllist, üle 100 inemisõ kimmähe.

Sõitva' sõamassina', mõnõ' muruniitjist ümbre tett, tööõsõ mootorrattist, piirikaitsja' ni kaitsõliit ka, Merca om uma külä rahvaga, massina katusõ pääl kuulus kerigutorni kupli „Peko“ lavastusõst.

Ülembsootska ja nuursootska tulõva' Seto lippõga ehit autoga. Ülembsootska Järvelilli Rein juht üks tähelepanu toolõ, õt Setomaast õnnõ üts jago om Eesti Vabariigih, üle poolõ maa om hoopis naabridõ võimu all. Nuursootska Tarrosõ Triinu-Liis lugõ ette jupikõsi uma esäpuulsõ Laine suguvõsa kirjust, koh juttu Vinne väe tulõkist ja kiudutamistõst. Nuu' pututasõ' inemisi. Helü' minevikust.

Tuul om külm, a süä om kuum. Rongkäük, paraat uma

tosina massina ja hobõstõga marss küläkeskusõ mano, koh rahvast tervitäsõ' ülembsootska ja nuursootska ni saa hüvvä sammõlsaia, sõira ja kõiki muid hamsahuisi süvvä'. Ödagu oll' jätkupido ka ni muusik-meistrimis Aida Olavi katsõf ka umadisainit kardohkapüssä ni laulõti pallõ seto ni isamaalisi laulõ. Pido om sis pido, ku olt eis' osalinõ olnu.

Mangi Igor hoiatas: „Täüskasunus om saanu põlvkund (1984–1997), kinkõl om Pluuto umah märgih – Skorpionih. Näide eloh tulõ vajadus õkva ürgolukõrda tagasiminekis, midä nä õi pruugi' hindäle viil teadvusta'. Tiät eloiha, tuu tulõ siski ilmsis: elo mõtsah, mägedeh, koobah ni muud om uma märgõ saanu' loodusõst ja haldjailmast. Elotingimusõ' omma' karmi', mis tähendäs kasinat elosaamist ja lepmist vähätsega – eletäs maal ja peetäs kitsi. Tuu saa olõma taolinõ ku Vissarioni luud ökoühiskund Tsiiberih.“

Elägu Setomaa ja Eesti Vabariik!

Hüä seto rahvas, olgõ' uhkõ', õt ti olt olõmah, ilm om tuu võrra rikkamb!

Olõ-i inämb kavvõh tuu päiv, ku kõik seto rahvas om jal kokko kutsut. Seto Kuningriigipäiv olõ-i festival vai laat, kuigi tä paistus pallõdõlõ niimuudu. Seto rahva jaost om tuu päiv hoopis tööõ tähendusega ja pallõ rohkõmbat ku üts festival vai laat. Tuu tööõ tähenduse sõolõ pääväle and seto rahvas eis'. Ku üts rahvas alal püssü' ilmah, koh om nii pallõ töistsugutsit kultuurõ, kombit ni säädüisi, om veiga rassõ. Kuningriigipäiv and meele võimalusõ vähembält ütäl pääväl aastagah löüdä' hindest olõmisõlõ kinnitust. Näüdä-dä hindele ni töisilõ, õt mi olõ olõmah ni meid om pallõ.

Kuningriigipääväl loetas rahvalõ ette Peko käsu', mia' olõ-i õnnõ niisama vällä hõigadu'. Peko käsu' andva' taalõ pääväle timä õigõ sisu ja raami'. Naid käskõ tulõ võtta' töistsõlt ni käsu perrä ka kävvü'. Mõnda päämist käsku taha õkvallt miilde tulõtada'.

SETO KUNINGRIIGI RIIGIKIIL OM SETO KIIL. Olõ-i parempat kotust uma imäkeele kõnõlõmisõst ku uma rahva seeh. Ku õgapäävõtselt om su ümbre tööõ keeleruum, sis Kuningriigipääväl om seto keeleruum kohustuslik. Om hüä kõnõlda' umma imäkiilt, ku kõik su ümbre uutva', õt sa kõnõlõsi' seto keeleh. Eiski sis, ku inäp vai viil hõste mõista-i, piat Kuningriigipääväl tuud pruumma.

SETO KUNINGRIIGIH MASS SETO KRUUN. Üts võimsamp asi, mis meid eloh mõotas, om majandus. Majandusõ sümbol ni võimsusõ näütäjä om raha. Tuu tiidminõ, õt om olõmah Seto raha, and hindetiidmisõlõ pallõ rohkõmp, ku Seto kroon eis' väärt om. Jalki sõltus Seto krooni vägevüs ja võimsus meist hindest. Nõudkõ', õt poodipidäjä piat krooni iist teele kaupa andma, ku tä krooni tunnista-i, olõ-i täl õigust üldse Kuningriigih kaubõlda'.

SETO KUNINGRIIGIH VÕI-I SETOMAA LIPUST KORGÕMBAHE NÕSTA' ÜTTEGI TÕIST LIPPU. Lipp näütäs ütõholõmist, lipp om märk, minka ala saa kokko tulla', ni lipp näütäs tiid kohe minnä'. Ku muud ni kombõ' muutusõ', mi kannä töistsugutsit rõivit ni ehtit ku sada vai katskümend aastakka tagasi, sis lipu järgi saa veli vele ar tunda' ni sugu nakkas selgüma.

SETO KUNINGRIIGI ALAMBA' PIÄT SÜÄMEH SETOMAAD HOITMA. Setodõl om õnnõst olõmah uma esämaa – Setomaa. Kuigi lahut ja poolõst kistu, om tä olõmah. Kuningriigipäiv and võimalusõ kõigil setodõl tulla' umalõ maalõ, umma kodo, koh nä omma' oodõdu'.

Seto rahval tulõ uma päiv tävvega hindetundmisõst käända'. Lepke' kokko uma hõimukõsõ vai perre trehvämimõ tuust pääväst. Näüdäke' hindele ni töisilõ, õt ti hõim om olõmah, ti hõimuh omma' kõõ parempa' sõnalisõ', näpotüümeistri' vai piiraguküdsäjä'. Edenemist ni saldmist meele!

JÄRVELILLI REIN, ülembsootska

Järvelilli Rein.

Sundelli Harri pilt

Tereh, hää' inemisõ!

Löidse hindä vanauno Laine Pauli päävaramadust säntsit kirotuisi.

Juuni, aastagal 1941

Lääväki' Eesti miis ja naane katõgese nii ku elotiidki', kerigu tenopalvusõlõ, õt pallõlda' uma viläle õnstust. Kerigu man kõnõldõh naabridõga' tiidäs seletä', õt mõnõ' peremehe' omma' viid kohegi' tiidmaldä' ja vägüse. Tulnu' üüse võimu' veomassina' tallo, relvä ähvärduisel kästi rövihe säädä', kraam kokko panda', tuudki' õnnõ kõgõ hädäperätsõp, ja sis terve perrega' massina pääle. Ja nii ku peräst tiiti, viidi jaama vangivagoni-he, koh jo iih samasäntsit ohvrit. Mõnõ' näist tänti' ja lahe, proomtõh tuuga' uma saatusõ- ja elolahkjit mõota' vai vällä päседä', a säädüs om karm ja kõrd om kõva. Pia naanu' rong liikumma kõigi täntämistsit huulmalda' Vinnemaa poolõ, vasta tundmalda' tulõvigulõ.

Säänestmuudu tiiti siist ja säält kõnõlda'. Ar' viid om jo mitu pereht, kõgõ inäbä rikkibit, maamihi, viil ka' nuid, kiä' innidse aol olnu' Esämaaliduh vai Kaitsõliidu tegeläse'. Sääne kuulujutt lätt ku kulutuli läbi rahva. Hirm täüt süämõt, selle õt herksäbä' ja pareba' maamehe', tubliba' põllumehe', kiä' suurõ tüüga' omma' joudnu' saia' hindäle pareba' elovõimalusõ', pareba elomaja, kedä loetas, mõistmalda sõnnu tähendüst, kulakus, ja näidegi' süämehe tulõ hirm. Kas näidega' lätt sammamuudu ja meelehiideh haard terve kerigutävve rahva samasäntse rassõ saatusõ hirmuh. Mindäs lakja. Mia tetä' – käe' läävä' kulakuhe ausa rahva ja hoolõlitsi tüümihi perrilõ säntse julmusõ rassõ kohtu langõtamisõ vasta. Kõõl rahval om lein. Inemisõ' omma' hillä, hindäheette, näo' läävä' kufast ja kõhnast – elo om halvat.

Tsuut aigu edesi. Juuli 1941

Tull miis jalgrattaga. „Pangõ' tähele, kõik noorõ' vallamajaja, kiä om rattaga', komitee käsk!' Tuu om jal' hirttav tiidandminõ. Ka' om jo kõnõld sõast Säksa-Vinne vaihõl, mia om pääle naanu' 21. juunil. Rahvas om murrõlinõ äkilisi sündmüisi peräst, mäntse' omma' tulõmah. Noorõ' sõitva' vallamajaja, pidõtujo om õgal puul jal' kaonu', nakas vahtsõnõ aovaih. Aovaih, minkõ varjo jääs kõik tõõnõ.

Sõasündmüse' muutusõ' päiv-päävält. Linnugihelü om kõik-aig, läbi õhu om kuulda' kahuridõ pauka – om kül' kavvõndõh, om lähebäh, a mi kotus jääs sõaliinist putmalda' ja elo lätt vanna rata piteh edesi. Siski' samal aol om aoluuh käänet vahtsõnõ lehekülj – jo mõnõ' pääväga' om Säksa väe' joudnu' kavvõndõhe Vinnemaalõ ja kuu ao joosul om Moskva uma kuulsa Kremliiga' ümber piirat, ka' Peterburi innidse verevä lipu asõmõl om vallutõt maieh tõõnõ verrev, must haakrist valgõ põhta pääl. Meilgi' om nätä' jo nuid siih sinimustvalgõ kõrvõl ja vahtsõnõ elo kau õgal puul suurõ huuga'. Rahvas saa nii ku vababalt hingädä' eriti meil, ku vabanõsõ' hirmu alt kerikligu' taltusõ, minkõ tenõtähõ ommaki' ristikaugi' Küllätüvvä ja Tobrovahe, kohe rahvast väigagi' hulga kokko korjus.

Sääne aig oll sis, ku paarkümmend aastakka olnu' Eesti Vabariik jälki' uma vabadust oll kaotamah ja võõridõ kamandamisõ ala johtunu'. Elo olõ-õs lihtsa ja pallõ kannahtuisi tull eestlälisi tunda' mitukümmend aastakka, inne ku sai jäl' 1991. aastagal hindä rahvust tunnista'.

Sood kõkkõ ma olõ lugõnu' kirändüsest ja kuulnu' aoluu tunnõh, pruumnu' mõista' nuidõ inemisi hallu ja läbielämissi. Pallõ' elähünü' inemisõ' tämbätsel pääväl nimetäse' meid nuuri lumõhelbekeisis, selle õt mi olõ-õi nännü' sood midä nimä', ja nakasõ kõrraga' tõrõlõma, ku näütüses latsõlats hummogu hindä putru ar' süü-üi, õt „meil umal aol“ ja „ti olõ-õi viil nälgä tundnuki“.

Jah, tuu om tõtõ, mi olõki-i tundnu' sood, midä tii', a tuu omgi' jo paremb. Vanõmba' suuvva' õks ummilõ latsilõ kõgõ parembat.

Parhillanõ generatsioon om sündünü' rahu aol ja ma' olõ soo üle süämeest tenolik. Ma soovi tehnädä' nuid mihi ja naisi, kiä' mi vabadusõ iist omma' sõah võidõlnu', umma riiki süämehe hoitnu', olõ-õi luutust kaotanu' ja omma' jal' uma riigi vällä võidõlnu'. Tähistägõm' sood päivä hüämeelilõst! Püsügu' rahuaig ja hüvvä vabariigi aastapäivä! Ja kül' mi noorõ' soo pudru ka' ar' süü.

TARROSÕ TRIINU-LIIS, nursootska

Nursootska pidä kõnõht.

Laaneotsa Annela pilt

Hilana Taarka nimelidsõ preemia laureaadi'

Huulmalda' riigih kehtiväst erisaisust, and Setomaa vald vällä tõist kõrda Hilana Taarka umakultuuripreemia.

Hilana Taarka nimelinõ umakultuuripreemia om tunnustus seto perimuskultuuri ja keele edesikandmisõ iist läbi vahtsõloomingu ja vahtsõtõõtlusõ. Õgal aastagal andas vällä kats preemiat: seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist ja setokeelidsõ vahtsõloomingulisõ

kirotusõ iist.

Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

Seto viisilõ ja rahvaluulõ teksti pääle tekk Kristjan säädõ ansambli Zetodõ jaos. Dirigent Külli Kiiuvi puult 2015. aastagal tetti ettepanõkul tekk Kristel ansambli Zetodõ jaos tett laulu „Kergotamine“ säädõ umanõlidsõ säädõ nais-

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

Seto viisilõ ja rahvaluulõ teksti pääle tekk Kristjan säädõ ansambli Zetodõ jaos. Dirigent Külli Kiiuvi puult 2015. aastagal tetti ettepanõkul tekk Kristel ansambli Zetodõ jaos tett laulu „Kergotamine“ säädõ umanõlidsõ säädõ nais-

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

Eesti Vabariik 102 kontrolljoonõ takah

TORMI PIRET

tandsopundi Modus vedosnik, Setomaa sootska

Kõik sai hakatusõ talsipühil Petsere Lingvistilidsõh Gümnaasiumih, ku konsul Partsi Triin tull mano ja tekk ettepanõhki tulla' tandsjõdõga Pihkvahe EV 102 vastavõtõlõ esinemä. Järgmädest pääväst pakti viil esinemist ja üteh-tandsmist Petsereh.

„Pihkvah olõ-i vaia seto tandsa – näid om jo viland tett. Tii', midä eis' arvat kõõ õigõbast tetä',“ and konsuli-rovva uma soovi' tiidä'.

Ku mi tah Setomaal ja setokõisi siähvõi kõnõlda' kontrolljoonõtagodsõst Setomaast, sis Talina nuuri jaost om soo Vinnemaa. Ja tuuga om, nigu om – õgäuts saa-i eissagamadsi häti peräst üteh tulla'. Korjus sis tandsjit kokko katstõist – suurõbit ja vähäbit – näist säidse tandsopundi Modus vedosnigu Tormi Pireti sugulasõ'.

Ülesannõh nummõr 1 oll' viisa' aia' ja saia'. Näidega oll' õks askõldamist hüä pallõ, a tettüs nä saie'.

Ülesannõh nummõr 2 oll' arvu saia', määndsel aol ja koh kotusõ pääl nuu' esinemisõ' saava' olõma. Pihkva umaga oll' kergõp – kuupäiv oll' kimmäs, kotus niisamahtõ. Õnnõ kelläaoga oll' tsuut praavida-mist – Vinne ja Eesti aig tükse' ar' mutfuma. Petserega oll' pallõ rassõp – tiidä' oll' õnnõ kuupäiv. Kotus ja kelläaig vaeldu' mito vuuri. „Vinnemaal saa-i ilmahki minkahki kimmäs olla“, kõrras Partsi Triin õga voori, ku jalki vahtsõnõ tiidminõ tull'.

Ülesannõh nummõr 3 oll' kuigimuudu kotusõ pääle jouda'. Soo lumõvaesõ talvõ kõõ suurõba' lumõuarmõ' oll' õkva ku tellidü' tuust pääväst, ku oll' vaia katõ massinaga õigõst aost Talinast Pihkvahe jouda'.

Kündlekuu 27. päävä hummogu kell säidse istõ katsõist tandsopundi Modus inemist, Vinne viisa' karmanih, katõ massina pääle ja alosti' tiid Koidula piiripunkti poolõ. „Ankõ' tiidä', ku kavvõndah

„Hiifo“ Petsereh laulu- ja tandsopundilt Modus. Eräkõgo pilt

olõdõ ja kuis lätt,“ saaf konsul kõnõmassinahe sõnumi. Kohki Rāpinā man nakaš taivast lumõõ alla sadama. Ja kõrdapite. Ilm läts valgõbast ja valgõbast. Ku massina' joudsõ' käännähüse pääle, kost massinidõ piiri pääle sõitmisõ kotusõhe saa, oll' üts suur veomassin kesk tiid sõitnu ja lumõõ kinni jäänü. Massin saa-s helõda' õi edes- õi takaspite ja ütski sõidumassin saa-s müüdä õi kuralt õi hüält poolõlt.

Nakas pääle polaarekspeditsioon

„Täämbä mi joht õigõst aost Pihkvahe jovva-i,“ ohas Tormi Piret. Õnnõst näe-s veomassin jaht edimäst vuuri lumõõ. Mõisf hindä massina hannu kuigimuudu niipallõ ar kääntä', õt sõidumassin' suurõ hädäga müüdä mahtsõ'.

Registriirse massina' ar' ja naksi uutmisõ platsi päält piiri poolõ sõitma. Inne saie tõrõlda', õt minkperäst massinidõ numbrõt nätä' olõ-i. Arvada' olõ-s soo ineminõ tähele pandnu, õt taivast sattõ kõik aig lumõõ ja kække numbrõ' ar'. Pühe numbrõ' puhtast ja sõidi edesi.

Ku Eesti poolõ pääl passi' ar' kaet, sõidi edesi silla poolõ. Ja midäs mi näi – säänest massinidõ handa, mia tõi pelgämisõ õigõst aost Pihkvahe jouda' vahtsõlt tagasi. Massina' saisi' ja saisi' ja ütski edesi saa-s. Targõba' saijsa' tiid-

se' kõnõlda', õt Vinne poolõ pääl olõ-i lumõõ peräst elektrit ja arvudi' tüütä-i. Ku tunnukõnõ oll' üte kotusõ pääl saismist täüs saanu, haard' Tormi Piret kõnõmassina ja and' konsuli-rovvalõ tiidä', kuvvamuudu asä' omma'.

Tsuut ao peräst tull' Vinne piirimiis ja kuts' mi kattõ massinat tõisist müüdä. Hüäkõnõ külh, a ku kõik om lumõõ täüs... Müüdä sai! Väega lõõhkõ piirimiis saaf mi massina eräle kotusõ pääle, kost mi passi' hüä kipõstõ ar' kaeti. Massinidõ kaemisõga läts jalki aigu, selle õt vaihtõpäl tagasi tulnu elektrit läts vahtsõlt ar'.

Nelä tunni peräst olli tõõsõlpuul kontrolljuunt ja lätsi bensiniin võtma, õt kipõstõ edesi sõita'. A bensiniin jaam tüütä-s, selle õt elektrit olõ-s. Petsere tõõsõh veereh oll' elektrit olõmah ja bensiniin sai võet. A massulinõ kiirtii Petsere Vana-Irboska poolõ oll' tävveniste lumõõ täüs. Kiäki olõ-s lumõõ ar' touganu. Joh-tu meele ette viil üts veomas-sin, määne sõit 30 km tunnih, ja lumõõ peräst olõ-s võimalik kuigi müüdä sõita'.

Ku Modusõ tandsja' Peterburi pääkonsuli Laantee Reintammii Carl Ericu ja Pihkva konsul Partsi Triinu vasta-võtõtulõ joudsõ, olli' edimäd-se' külälisõ' jo tulnu'. Tõisi siäh ka Setomaa ülembsootska Järvelilli Rein ni sootska' Hõrna Aare, Laaneotsa Annela ja Raudoja Ahto, innidsõ'

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

kirotusõ iist. Preemiamõisõni ettepanõkul saava' sool aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimuskultuuri tõõtõõtlusõ iist KRISTEL LAAS ja KRISTJAN PRIKS laulu „Kergotamine“ säädõ iist.

Koroonaviiruse tõkestamiseks kehtivad meetmed ja piirangud Setomaa vallas

■ **Setomaa valla koolid** on esmaspäevast, 16. märtsist distantsõppel. Õppetöö korralduse osas annavad koolid infot e-päeviku kaudu.

■ Esmaspäevast, 16. märtsist on **Meremäe ja Obinitsa lasteaiarühmad suletud** ning teisipäevast, 17. märtsist on **Värskas lasteaias ja Mikitamäel avatud valverühmad**, kuhu vajadusel saavad ka Meremäe ja Obinitsa lasteaiarühmade lapsevanemad oma lapsed viia. Vallavalitsus soovib vanematel, kellel on vähegi võimalik, jätta oma lapsed lasteaiast siiski koju.

■ **Värskas Muusikakool** on esmaspäevast, 16. märtsist distantsõppel. Õppetöö korralduse osas annab huvikool informatsiooni elektrooniliste vahendite kaudu.

■ **Setomaa Noorsootöö Keskus ja kõik selle ruumid on suletud.** Keskuse töötajad kasutavad internetikeskkondi noortele vajaliku info edastamiseks, noorte võimalikele

küsimustele vastamiseks jms.

■ **Setomaa Kultuurikeskus ja kõik selle ruumid on suletud.** Kõik planeeritud üritused, sh rahvakalendri tähtpäevade tähistamine, lükatakse edasi või jäetakse ära. Täpsem info selle kohta edastatakse asutuse elektrooniliste kanalite kaudu. Setomaa Kultuurikeskus ürituste korraldamiseks ruume kuni 1. maini välja ei rendi. Obinitsa Külakeskuses ei saa kasutada ka saunasid ega külalastajõusaali.

■ **Setomaa muuseumimaja on 1. maini suletud.** Seto Tsäimajas kohapeal süüa ei saa. Küll aga on võimalik toitu kuni kella 13 kaasa tellida. **Toidu kaasatellimiseks ja kiireloomuliste laudade tellimiseks helistada telefonil +372 5332 4684.** Tellimuste eest maksmine toimub ainult pangakaardiga.

■ Endiselt kehtib **Setomaa Hooldekodus viibivate klientide KÜLASTUSKEELD!**

Hooldekodu klientidele on lubatud tuua pakke, mida võetakse vastu tavapärasel külastusaegadel. Pakile palutakse peale kirjutada kliendi nimi.

■ **Setomaa valla kõik raamatukogud on avatud, aga piiratud ulatuses.** Täpsem info raamatukogudes kohapeal.

■ **Kuni 1. maini jäetakse Setomaa vallas ära kõik avalikud üritused ja kogunemised, sh spordi- ja kultuurisündmused, kirikupühade, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine.**

■ **Setomaa vallas on kuni 1. maini keelatud huvi-**

ja taidlusringide tegevus ning sporditreeningute toimumine.

■ **Alates 21. märtsist** peatab AS Värskas Sanatoorium kõigi teenuste pakkumise ning kogu Värskas kuurortravikeskus on suletud.

■ Setomaa Vallavalitsuse hallatavate asutuste juhid ja töötajad saavad teha tööd asutustes kohapeal või võimalusel kaugtööna. Setomaa Vallavalitsuse ja hallatavate asutuste töötajaid lähetusse ja koolitustele ei lubata.

■ Info täieneb jooksvalt. Jälgige valla kodulehte!

Töökorraldus Setomaa Vallavalitsuses

- Alates esmaspäevast, 16.03.2020 on **Setomaa Vallavalitsuse ruumides ja teeninduspunktid peatatud kodanike vastuvõtt.** Kodanikke teenindatakse telefoni ja e-posti teel.
- Vajadusel võtke vallavalitsusega ühendust järgmistel kontaktidel: **Värskas kantselei**, tel 796 4733, e-post: vald@setomaa.ee **Mikitamäe teeninduspunkt**, tel 795 4433 või 5629 3445 **Meremäe teeninduspunkt**, tel 785 6666 või 506 3199
- Täiendav info tel 796 4733 ja väljaspool tööaega tel 513 3960.

Vallavalitsus ootab infot abivajajate kohta!

Setomaa Vallavalitsus palub jälgida oma naabruskonda ja teavitada vallavalitsust puuetega inimestest, eakatest ja abivajajatest, kes ei saa väga mõjuval põhjusel toetuda kriisiolukorras lähedaste abile. Palume võimalusel aidata oma eakaid naabreid jt, et nad ei peaks ise näiteks toidupoodi või apteeki minema. Abistamisel vältida kontakti – suhelda telefonitsi ja jätta vajalik näiteks ukse taha.

Abivajavate inimeste kohta palume info saata Setomaa Vallavalitsuse sotsiaalsakonna juhatajale Meri-

ke Teinile e-posti aadressil: merike.tein@setomaa.ee või helistada tel 513 4809.

Palume hoida telefoni teel kontakti oma üksi elavate

eakate sugulaste ja tuttavatega, et saada ülevaade nende olukorrast.

Vallavalitsus on valmis pak-

kuma abivajajatele tuge sotsiaalteenuste ja seda eelkõige koduteenuse näol. Vallavalitsus võtab avaldusi ja pöördumisi vastu e-posti ja telefoni vahendusel.

Abi saamiseks palume pöörduda:

Anneli Jänemägi	sotsiaaltööspsialist, Värskas	anneli.janesmagi@setomaa.ee	+372 5385 4990
Kaja Rõžikov	sotsiaaltööspsialist, Mikitamäe	kaja.rozikov@setomaa.ee	+372 5660 0390
Katre Pinnar	sotsiaaltööspsialist, Meremäe, Luhamaa	katre.pinnar@setomaa.ee	+372 508 6461
Ulve Kala	avahooldustöötaja	ulve.kala@setomaa.ee	+372 5356 3207
Liia Jahimees	avahooldustöötaja	liia.jahimees@setomaa.ee	+372 56293447
Liina Oinak	avahooldustöötaja	liina.oinak@setomaa.ee	+372 5629 3443
Arvo Lepasaar	avahooldustöötaja	arvo.lepasaar@setomaa.ee	+372 5347 1743
Riina Siigart	lastekaitsepspsialist	riina.siigart@setomaa.ee	+372 5629 3440
Merike Tein	sotsiaalosakonna juhataja	merike.tein@setomaa.ee	+372 513 4809

Oluline info EAKATELE eriolukorra ajal!

Koroonaviiruse suurim riskigrupp on vanemaalised ehk üle 60-aastased ning krooniliste haigustega inimesed. Selles vanuses olevad töötavad inimesed peaksid võimalusel töötama kodust. Kõigil üle 60-aastastel soovib terviseamet vältida rahvarohkeid kohti, püsida võimalusel kodus ja vältida kokkupuuteid haigustunnustega inimestega ning suhelda laste ja lastelastega vaid telefonil või elektrooniliste kanalite kaudu.

Terviseamet on andnud soovitusi, mida inimesed peaksid võimaliku nakkusohu kaitses ette võtma:

1. Pese tihti ja hoolikalt käsi.
2. Järgi hügieeni.
3. Väldi füüsilist kontakti haigusnähtudega inimestega.
4. Väldi silmade, nina ja suu katsumist.
5. Kui sul on palavik, köha ja/või hingamisraskused, otsi varakult abi. Ütle tervishoiutöötajale või perearstile, kui oled olnud lähikontaktis inimesega, kellel on hingamisteede haiguste sümptomid ehk palavik, köha või hingamisraskused. Haigusnähtude (palavik, köha, nohu) leevendamiseks soovime kodust ravi käsimeetoditega. Tugeva hingamisraskuse või õhupuuduse korral helista 112.

6. Kui sul on kerged hingamisteede haiguste sümptomid, järgi hoolikalt tavapäraseid hügieeninõudeid, sealhulgas kätepesu ning võimalusel püsi kodus, kuni oled tervenunud (minimaalselt 14 päeva).

7. Kas terviseamet viib läbi kodukülastusi? Terviseametil kodukülastusi praegu plaanis ei ole. Kui keegi tuleb sind külastama ja väidab, et on ametiisik, peab ta küsimise korral näitama oma töötõendit. Juhul, kui on kahtlus, et tegemist pole ametiisikuga, helista häirekeskuse numbril 112 või häirekeskuse infotelefonil 1247.

8. Ära tarbi tooreid või vähekiipsetuid loomseid tooteid. Ära tarbi tooreid või vähekiipsetuid liha ega kuumtöötlemata piima. Samuti ära tarbi pesemata puu- ja köögivilju.

Et muutunud olukorraga paremini hakkama saada, pea kinni järgmistest nõuannetest:

Jälgige igapäevast rutiini.

Ära võta lapselapsi enda juurde hoida.

Kasuta lähedastega suhtlemiseks telefoni või interneti.

Väldi kaupluse ja apteegi külastamist. Võimalusel ära käi ise poes ja apteegis, selle asemel palu seal

käia lähedastel või kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajal. Koosta poe- ja apteeginimekirjad (piisava varuga) ja lase abistajatel kõik asjad ühe korraga tuua ja üle ukse anda. Kui tarvitad igapäevaselt retseptiravimeid, palun jälgige, et sul oleks vähemalt ühe kuu varu olemas. Digiretsepti saab välja osta ka teine inimene. Apteegis retseptiravimeid ostes on vaja selle inimese ID-kaarti, kestab osta, ning selle inimese isikukoodi, kelle nimele ravimid on välja kirjutatud, kelle jaoks ostetakse.

Vajadusel palu abi kohalikul omavalitsusel. Kui vajad abi toidu, ravimite ja muu vajaliku kättesaamisega, tasub võtta ühendust naabrite ja kogukonnaga ning uurida, kas neil on võimalik toidu või ravimite toomisega aidata. Kui ümbruskonnas pole kedagi, kes saaks abistada, tasub ühendust võtta oma elukohajärgses vallas või linnavalitsuse sotsiaalosakonnaga, kes vajadusel aitab.

Tuludeklaratsioonidega pole vaja kiirustada. Paljud inimesed soovivad tuludeklaratsiooni esitada paberil. Praegu on Maksu- ja Tolliameti (MTA) bürood suletud. Kuid muretsema ei pea, sest tuludeklaratsiooni esitamise lõpptähtajani (30. aprill) on veel piisavalt aega.

MTA jagab jooksvalt uut infot. Küsimuste korral võib helistada MTA infotelefonile 880 0811 ning samuti on võimalus kirjutada e-mailile eraklient@emta.ee.

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) teeninduste töö. PPA teenindused on edasilükkamatute toimingute jaoks avatud. Kriitilise vajaduse puudumisel on parem teenindusaali mitte tulla. Kui dokument hakkab aeguma, palu abi lähedastelt, kes aitavad taotlust esitada iseteeninduses <http://iseteenindus.politsei.ee> või posti teel aadressil Pärnu mnt 139, Tallinn, 15060. Valminud dokumente hoiab PPA teeninduses kuus kuud.

Pensionite maksmine. Pensionit makstakse arvelduskontole nii nagu igakuiselt. Kojukande võimalike tõrgete vältimiseks palume kõigil pensioni saajatel anda teada enda arvelduskonto number. Selleks võtab sotsiaalkindlustusamet kõigi kojukannet saavate inimestega ühendust.

Televideooni vahendusel edastatakse koroonaviiruse kohta ajakohast infot Eesti Televisioonis. Alates 16. märtsist on „Aktuaalne kaamera“ argipäeviti eetris neljal korral: kell 12, kell 17, kell 18.30 ja kell 21.

Sotsiaalministeerium

Oluline info seoses riigis kehtiva eriolukorra ja koroonaviiruse haiguse (Covid-19) ning viiruse leviku tõkestamisega

Vabariigi Valitsus kuulutas seoses koroonaviiruse haiguse pandeemilise levikuga maailmas ja viiruse tõenäolise Eesti-sisese leviku laienemisega riigis välja eriolukorra.

Eriolukord kehtib 1. maini 2020, kui Vabariigi Valitsus vahepeal muud otsust ei tee!

KORONAVIIRUSE HAIGUSE COVID-19 SÜMPTOMID JA LEVIMINE

- Praeguse info kohaselt on koroonaviiruse haiguse sümptomid sarnased gripi sümptomidele.
- Viirus võib põhjustada köha, nohu, palavikku ja hingamisraskuseid.
- Viirus levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu, peamiselt lähedasel kontaktil nakkuskahtlase inimesega, kellel on nakkusele iseloomulikke sümptomeid, eelkõige köha.
- Viiruse peiteperiood on umbes 2–14 päeva, keskeltläbi 5 päeva.
- Kuna viiruse leviku ja selle poolt tekitatud sümptomite osas esineb endiselt ebaselgusi, siis ennetavalt rakendatakse rangemaid meetmeid.
- Koroonaviiruse põhjustatud nakkuse esmaseks ennetusmeetmeks on hea käte hügieeni järgimine.

naviirus ohustab kõige enam vanemaalisi ja nõrgenenud immuunsüsteemiga inimesi.

Soovitused:

- Kõige paremini saad end ja oma lähedasi haigestumise eest kaitsta, kui pesed hoolikalt ja regulaarselt käsi!
- Kui tunned end haigena, püsi kodus ja ravi end, nii terved kiiremini ja kaitses haigestumise eest ka teisi.
- Haigestunud inimesest hoida vähemalt ühe meetri kaugusele.
- Viiruse kahtluse korral ära mine erakorralise meditsiini osakonda (EMO) – sellega võid ohustada teisi.

KUST KÜSIDA INFOT? Ametlikult kinnitatud ja pidevalt täieneva info koroonaviiruse kohta leiad Terviseameti kodulehelt <https://www.terviseamet.ee/et/uuskoroonaviirus>.

Tervist puudutavate küsimuste korral helistage perearsti nõuandetelefonile 1220 või +372 634 6630 (saab helistada ka välismaalt).

Alates 16. märtsist on avatud **koroonaviiruse kriisitelefoni numbriga 1247.**

NB! Kõik eelpool nimetatud telefonid töötavad ööpäevaringselt ja on helistajatele tasuta!

Üldjuhul kulgeb haigus kergete haigusnähtudega. Koroo-

Info allikas: Terviseameti ja Vabariigi Valitsuse koduleht

Kust saab asjakohast infot?

RIIGI INFOTELEFONID

1247 Kriisinfotelefon

1220 Perearsti nõuandetelefon

53 01 9999 Konsulaarabi

112 Hädaabinumber

Riigi infotelefonid

- **1247** – käitumisjuhised eriolukorras toimetulekuks ja koroonaviirusega seotud küsimustes (24 h, tasuta)
- **1220** – perearsti nõuandetelefon eesti ja vene keeles, pakub meditsiinilaseid nõuandeid ja konsultatsiooni (24 h, tasuta)
- **53 01 9999** – välisministeeriumi konsulaarinfo, kui oled välismaal hätta jäänud (24 h)
- **112** – hädaabinumber kiirabi, pääste ja politsei kutsumiseks (24 h, tasuta)

Setomaa perearstid

Perearstidega saab ühendust võtta telefoni või e-posti teel. Perearsti vastuvõtt toimub vaid eelneval kokkuleppel!

- **Värskas:** perearst Nadežda Hovanskaja tel +372 529 4974 ja pereõde Ivi Alve tel +372 796 4633, e-post: varska@terviseagentuur.ee ja perearst@orava.ee
- **Mikitamäe:** perearst Anne Kaldoja tel +372 529 9691 ja pereõde Natalja Vabarna tel +372 506 9667, e-post: kaldojaanne3@gmail.com ja nati.vabarna@gmail.com
- **Meremäe:** perearst Jana Merisalu tel +372 5359 4546 ja pereõde Piret Vesi tel +372 5350 3387, e-posti aadress: meremae@terviseagentuur.ee

Seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga on äkki maailm muutunud ja me tavaelu häiritud. On häiritud nii, et meie tugevad ja sisukad kultuuriüritused on kõik peatatud, rahvakogunemised keelatud, enamik valla allasutusi on kinni jne.

Setomaa Vallavalitsus koos kriisikomisjoniga tegutseb koostöös Lõuna-Eesti kriisikomisjoniga kõikide erinevate teemadega ja kontrollib, et Vabariigi Valitsuse eriolukorras vastu võetud otsused saavad täidetud.

Kõige selle valguses tahan öelda, et kindlasti see eriolukord lõpeb. Millal, seda ei tea täpselt keegi, aga kõigil meil on võimalus anda selleks oma panus: käituda vastutustundlikult ja mitte külvata paanikat.

Märgakem riskirühma kuuluvaid inimesi, kelleks on eakad, ja andkem koheselt abivajajatest teada valla sotsiaaltöötajatele.

Kõik vallavalitsuse ametnikud on telefonitsi kättesaadavad ja püüame kõikidele olukordadele lahendusi leida. Jälgige uudiseid www.setomaa.ee.

RAUL KUDRE, Setomaa vallavanem

Setomaa valla kodanikud saavad oma muredega pöörduda valla kriisikomisjoni poole. Kriisikomisjoni kontaktid:

- **Raul Kudre**, raul.kudre@setomaa.ee, tel 525 6695
NB! Raul Kudre telefoninumbri võib helistada ööpäevaringselt.
- **Merike Tein**, merike.tein@setomaa.ee, tel 513 4809
- **Lauri Saar**, lauri.saar@setomaa.ee, tel 520 4526
- **Tarmo Kõiv**, tarmo.koiv@setomaa.ee, tel 5629 3444
- **Raivo Kunst**, raivo.kunst@rescue.ee, tel 506 1680
- **Arvi Suvi**, arvi.suvi@politsei.ee, tel 525 2321

Avalik kirjalik enampakkumine

Keskonnaministeerium müüb avalikul enampakkumisel riigi omandis olevaid järgmiseid kinnisasju Setomaa vallas:

- **Setomaa vald Ostrova küla Mäeoru**
73201:001:0343 2,92 ha alghinnaga 7590 eurot;
- **Setomaa vald Tessoval küla Mureli**
73201:001:0644 0,5656 ha alghinnaga 2150 eurot;
- **Setomaa vald Tsigru küla Linnu**
73201:001:0341 4,08 ha alghinnaga 8 570 eurot.

Riigivaraseaduse ja Korra alusel kehtestatud enampakkumise tulemuste väljaselgitamise, RVS § 66 lõiget 6 ja 7 ning § 105 lõikest 2 tulenevate eelisõiguste kohaldamise, enampakkumise tulemuste kinnitamise, tagatisraha tasumise ja tagastamise ning lepingu sõlmimise reeglid on täpsemalt kirjeldatud Maa-ameti kodulehel aadressil www.maaamet.ee avaldatud enampakkumise tingimustes, millega osaleja on kohustatud tutvuma enne pakkumise tegemist.

Müüdavate kinnisasjade või enampakkumisel osalemise kohta saab täpsemat infot küsida telefoni teel 665 0781, 675 0101, 665 0679 ja 675 0172 igal tööpäeval.

Pakkumisi saab kirjalikult esitada teate avaldamisest kuni 01.04.2020 kella 10.30.

Kirjalikult esitatavad küsimused müüdavate kinnisasjade või enampakkumisel osalemise tingimuste kohta tuleb esitada hiljemalt viis tööpäeva enne pakkumise esitamise tähtpäeva e-posti aadressil maaamet@maaamet.ee või postiaadressil Akadeemia 4, 51003 Tartu.

Setomaa Vallavolikogu istung 26.02.2020 Värskas

- Kuulati Setomaa Muuseumide informatsiooni direktor Merily Marienhagenilt.
- Kuulati Värskas Muusikakooli informatsiooni direktor Tiina Kadarplikult.
- Kehtestati määrus „Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeede“.
- Tunnistati kehtetuks endise Meremäe Vallavolikogu kuus määrust, mis ei ole enam ajakohased.
- Kehtestati Setomaa valla jäätmevaldajate registri põhimäärus.
- Kinnitati Setomaa Vallavolikogu revisjoni-komisjoni 2020. aasta tööplaan.

Setomaa programmi eeltaotlusvoor on avatud

Rahandusministeerium, Riigi Tugiteenuste Keskus ja SA Võrumaa Arenduskeskus annavad teada, et Setomaa programmi 2020. aasta eeltaotlusvoor on avatud 9. märtsist 9. aprillini 2020.

Programmi eesmärk on aidata kaasa Setomaa elujõulisuse jätkusuutlikule säilimisele, arendades kohapealset ettevõtluskeskkonda ja inimkapitali ning piirkonna turundust ja rakendades piirkonna

RAHANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

kultuurilis-looduslikku eripära kui spetsiifilist arengupotentsiaali. Programmi raames saavad toetust taotleda Setomaa vald ning piirkonna turundust ja rakendades piirkonna

ühendused ja sihtasutused.

Toetuse minimaalne suurus on 3200 eurot ja maksimaalne suurus 32 000 eurot. Toetuse määra on kuni 85% projekti abikõlblikest kuludest.

Programmdokument on kinnitatud riigihalduse ministri 27.02.2020 määrusega nr 8 „Setomaa programm“.

Vormikohane eeltaotlus tuleb esitada Võrumaa Arenduskeskusele elektrooniliselt aadressil kaire.trumm@vorumaa.ee.

trumm@vorumaa.ee perioodil 09.03-09.04.2020.

Programmdokument, eeltaotluse vorm ja muu info on leitav Võrumaa Arenduskeskuse veebilehel www.vorumaa.ee ja Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehel www.rtk.ee Setomaa programmi alamlehel.

Täpsemat infot saab Kaire Trummilt, tel 5341 0766, e-post kaire.trumm@vorumaa.ee.

Rahandusministeerium

Avatud on KOP-i taotluste kevadvoor

Alates 1. märtsist on avatud kohaliku omavalitsuse programmi kevadvoor, millega soovitakse kaasa aidata tugevate ja initsiatiivikate kogukondade tekkimisele.

Programmist toetatakse tegevusi, mis aitavad kogukonna identiteeti tugevdada ja tõhustada omavahelist koostööd. Samuti tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste arendamisse. Toetust antakse ka kohalikele elanikele vajalike teenuste pakkumiseks ja ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamiseks ning arendamiseks.

Toetust saavad taotleda avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühingud ja sihtasutused, milles ei osale liikmena kohalik omavalitsus ega riik. Samuti ei tohi selle liik-

metest äriühingud moodustada rohkem kui poole. Maksimaalne toetussumma esitatud projekti kohta on olenevalt tegevusest kuni 4000 eurot. Omafinantseering peab olema vähemalt 10% projekti kogumaksumusest.

2020. aastal jagatakse toetusteks 1 169 841 eurot, mis eraldatakse kokku kahes voores (kevad- ja sügisvoores).

Taotlusi saab esitada e-posti teel. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. juuni 2020 kell 16.30. Taotlused esitatakse taotleja asukohajärgsele maakondlikule arendusorganisatsioonile. Võru maakonna ühendused esitavad oma taotlused Võrumaa Arenduskeskusele aadressil arenduskeskus@vorumaa.ee. Täpsemat info ja taotlusvormi leiab <https://vorumaa.ee/vabauhendused/kop/>.

Setomaa Vallavalitsus

Venemaa viisa taotlemise menetlemise tasu kompenseerimine

Alates 6. veebruarist on võimalik esitada taotlusi Venemaa Föderatsiooni viisa taotluse menetlemise tasu kompenseerimiseks.

„Venemaal piiräärsetel aladel elavate sugulaste või nende matmispaikade külastamiseks on vaja taotleda viisasid, mis on rahaline väljaminek“, selgitas riigihalduse minister Jaak Aab. „Et raha tõttu ei jääks vajalikud külastused tegemata, pakume ka sel aastal võimalust viisade taotlemise kulude kompensatsiooniks. Sel aastal oleme kompensatsioonideks kokku eraldanud 61 290 eurot.“

Viisade kompenseerimiseks võivad taotlusi esitada kõik Eesti kodanikud, kelle rahvastikuregistrijärgne elukoht on Eestis ning kes soovivad külastada Venemaa piirilähedastel aladel elavaid sugulasi, abikaasat või nende matmispaiku. Piirilähedasteks aladeks loetakse Slantsõ rajooni Zagrive valda, Kingisepa rajooni Ivangorodi linna või Bolselutski ja Kuzemkino valda ja Petseri rajooni Petseri linna ning Krupa, Laura ja Uue-Irboska valda.

Taotlusi saab esitada Võrumaa arenduskeskusesse ja Ida-Võrumaa omavalitsuste li-

Lisainfo

Kontaktisikud
Võrumaa Arenduskeskuses:

- **Kaire Trumm**
(tel 5341 0766, e-post: viisakomp@vorumaa.ee);
- viisakoordinaator
Andy Karjus
(tel 511 0611, e-post: viisakoordinaator@gmail.com).

tu, kes on rahandusministeeriumi piirkondlikeks partneriteks taotluste vastuvõtmisel.

Taotlusi viisaloivu kompensatsioonide saajate nimekirja kandmiseks saab esitada kuni 31. oktoobrini 2020, taotlusi tasutud viisaloivu kompenseerimiseks kuni 30. novembrini 2020. Maksimaalselt on võimalik hütvitist saada 70 eurot taotleja kohta.

Samast meetmest toetatakse ka viisakoordinaatori teenust. „Võru ja Põlva maakonna elanikud saavad taotleda tasuta viisasid kultuurivahetuseks, nagu näiteks laulukooride ja tantsijate reisimiseks Venemaale“, selgitas minister Aab. Kultuurivahetuse viisadega tegeleb Võrumaa arenduskeskuse viisakoordinaator.

Rahandusministeerium

Ani detailplaneeringu eskiisi avalik väljapanek

Setomaa Vallavalitsus teatab, et 12. märtsist kuni 17. aprillini toimub Väike-Rõnsa külas asuva Ani detailplaneeringu eskiisi avalik väljapanek.

Planeeringu eskiisi avalik arutelu toimub Setomaa Vallavalitsuses 23. aprillil kell 13.

Planeeringu eesmärgiks on Ani katastriüksusel elamukruntide ja juurdepääsute moodustamine.

Kavandatava tegevusega soovitakse vähendada ehitus-

keeluvööndit, kuna metsamaal laieneb ehituskeeluvöönd kaldapiiranguvööndini.

Planeering on kooskõlas kehtiva Setomaa valla üldplaneeringuga. Planeeringu ala hõlmab Ani katastriüksust (93401:002:0363) 5 ha suurusel maa-alal.

Eskiisiga on võimalik tutvuda Setomaa vallavalitsuses tööaegadel ja valla veebilehel.

Setomaa Vallavalitsus

Värskas Raamatukogu kuulutab välja konkursi

raamatukoguhoidja ja koristaja ametikohale.

Kokku on töötaja koormus 1,0.

Raamatukoguhoidja ülesanneteks on:

- kvaliteetne ja kaasaegne lugejateenindus
- raamatukogu fondi korrashoid
- kirjanduse soovitamine lugejatele
- osalemine ürituste läbiviimisel

Koristaja ülesanne on:

- raamatukogu ruumide ja õueala igapäevane korrashoid

Kandidaadile esitatavad nõuded:

- vähemalt keskharidus
- väga hea eesti keele oskus, vene keele või muu võõrkeele oskus suhtlustasandil
- hea arvutikasutamise oskus
- väga hea suhtlemisoskus, koostööoskus ja korrektsus
- ettevõtlikkus ja positiivne ellusuhtumine
- valmisolek töötada õhtuti ja nädalavahetusel

Omalt poolt pakume:

- huvitavat tööd
- häid töötingimusi
- enesetäiendus- ja koolitusvõimalusi
- puhkust suvekuudel

Tööle asumise aeg: kokkuleppel

CV koos soovivalduse ja motivatsioonikirjaga saata hiljemalt 30. märtsiks elektrooniliselt varska.raamatukogu@setomaa.ee või aadressil Lasteaia 2, Värskas 64001, Võrumaa

Täiendav info: tel 5343 6664 (Eha Kütt) või varska.raamatukogu@setomaa.ee

Minu lugu. Piret Kase

Olen sündinud 12. veebruaril 1972. aastal Värskas tubli ja tööka pere teise lapsena. Mul on vanem õde ja noorem vend.

Meie pere elas Värskas korteris minu 12. eluaastani. Värskas oli tore teiste lastega luurekaid, rahvastepalli, mädamuna, trihvaad ja teisi õuemänge mängida. Suvepäevad veetsime Hirmemäl rannas. Olin kuueaastane, kui hakkasin vanema õe eeskujul klaverit õppima. Lõpetasin klaveriõpinguid koos 7. klassiga.

Mäletan, et juba varakult olid meil omad kohustused: maasikate korjamine, peetide-porgandite rohimine, loomade talitamine. Põllumaa ja loomad olid Värskas elamise ajal vanaema juures Selise külas. Armsa mälestusena on mälus ilusad suved emapoolse vanaema juures Lepikul koos täide ja onulastega.

Korterist kolisime „maale“ Treski külla. Armastuse töö ja maaelu vastu olen saanud pärandusena ja töökasvatuse-na oma lapseõlvkodust. Ema ja isa on kogu elu olnud väga töökad, sama on õpetanud ka meile, lastele. Mulle meeldis lapsena õues toimetada. Talitasin loomi, neid oli meil päris palju: lehmad, pullid, lambad,

Piret Kase.

Foto: Kersti Virro

sead, kanad ja teised kodulinnud. Aiamaal umbrohtu kitkuda minule ei meeldinud, eriti tüütu oli porgandite rohimine. Pärast keskkooli lõpetamist soovisin minna EPAsse zootehnikat õppima, aga ema ei lubanud, sest ta ise oli zootehnik. Valisin ökonomika, õnneks ei saanud kõrgkooli sisse ja läksin õppima Rāpina Aianduskooli. Seal sain suuna kogu eluks. Aiandus on eriala, mida pole mitte kunagi võimalik lõpuni omandada. Õppimine läbi elu.

Suurepärase abikaasa leidsin Mikitamäelt (või ma ei tea, kes keda leidis), siin on meie pere kodu. Meil on kaks täis-

kasvanud poega.

Kasvatame koos abikaasa Aimariga kartulit ja köögivilju. Minule meeldib väga erinevaid köögivilju kasvatada. Köögiviljade valik, mida on Setomaal võimalik kasvatada, on väga lai. Traditsiooniline valik: porgand, peet, kaalikas, kapsas, kurk, katmikalal tomat, paprika. Otsin kasvatamiseks veebipoodidest uusi sorte, erinevaid värve tavalisi köögivilju, proovin kasvatada erinevaid liike. Väga mõnusad on värvilised porgandid, erivärvilised redisid, salatid, erinevad kapsad, naeris, rõigas, kõrvtsalised.

Koduaias kasvatan samuti kõikvõimalikke kultuure, meil

on õuna-, piri-, ploompuid, kirsid, vaarikad, maasikad, kuslapuud, sarapuud, mustikad, jõhvikad, sõstrad, karusmarjad. Väga mõnus avastus oli paar aastat tagasi biolagunev kile. Selle kileaukudesse istutan soojalembesed kultuurid. Niisuguse kile kasutamise teeb mõnusaks see, et ta aitab võidelda umbrohtudega, hoiab niiskust ning seda ei pea sügisel maa pealt üles võtma, laguneb aasta jooksul ära. Suure huviga otsin ja vaatan YouTube'ist erinevaid nippe kultuuride kasvatamiseks. Viimasel ajal olen tutvunud seenekasvatusega. Kes teab, äkki hakkab isegi seda proovima.

Armastan väga oma tööd ja elu maal. See on hobi, huvi ja elustiil. Armastan väga karmoškat mängida. Eriti tore on seda teha neljakesi koos ansambliis Karmona. Armastan väga ka tantsimist. Minu hobiks on *line-dance*, tantsin kaks korda nädalas Rāpinas trupis Mine Sa Tea. *Line-dance* on justkui loodud nendele, kellel pole tantsimiseks paarilist. Tantsid üksi, kedagi ei sega, naudid muusikat ja erinevaid sammukombinatsioone. Loomulikult meeldib ka koos abikaasaga jalga keerutada.

Reisimiseks ei ole eriti soovi olnud. Lihtsalt kodus olemiseks on aega vähe, seepärast naudin väga aega perega, sõpradega ja oma aias toimetades. Eelmise aasta mais tuli leelokoorile Helmine pakkumine sõita 2020. aasta veebruaris Nepali. Koorist oli soovijaid kolm, mina nende hulgas. Sellisest pakkumisest ei saanud kuidagi keelduda. Just jõudsimegi 13-päevaselt reisilt tagasi. Suurepärase reis! Rohkelt muljeid 10. rahvusvaheliselt folkfestivalilt „Let's dance

together in Nepal – 2020...“. Osales 11 riiki (Bangladesh, Bulgaaria, Taani, Egiptus, India, Iisrael, Malaisia, Mehhiko, Sri Lanka, Eesti, Nepal). Meie pisike Setomaa grupike eristus selle pooldest, et leelotasime, teised trupid esitasid tantsukavasid. Vaatamata puudulikule helitehnikale võeti meid väga soojalt vastu, refräänid osalesid paljud kaasa. Vastuvõtt oli suurejooneline, päevad olid organiseeritud ja sisukad, hotellid ning toit väga head. Olen väga tänulik Valdo Rebasele (MTÜ Eesti Euroopa-de Komitee), kes oli reisi organisator ning meie kutsuja sellele reisile. Kahjuks meie grupi reisil olles oli uus viirushaigus jõudnud Eestisse. Aga, „kõik läheb mööda, õnneks ka kurbus, kahjuks ka rõõm,“ laulab ansambel Naised Kõõgis.

Suuri unistusi polegi. Suur osa noorena unistatust on täide läinud. Mul on töö, mida armastan, parim abikaasa, väga tublid poisid. Loodan, et hetkel leviv viirus möödub ja unustatakse sama kiiresti, kui ta ilmus. Loodan, et Setomaale sünnib rohkem lapsi. Ootan ilusat päikesepaistelist kevadet. Olen väga õnnelik, et elan siin, kus on minu juured. Loodan, et noored tulevad oma juurte juurde tagasi.

Soovin, et inimesed naerataksid rohkem. Soovin, et jätkuks tahet tegutseda, et oleks aega juttu ajada, märgata abivajajat, julgust vabandust paluda, andeks anda, öelda oma arvamus, välja näidata tundeid. Soovin meile kõigile rohkem ilusaid emotsioone mõnusatest toimetamistest. On ainult üks päev, mida saame muuta, see on TÄNA.

Jutu pani kirja **ULVI TAMM.**

Setomaa vald osaleb Euroopa jätkusuutliku küla konkursil

Setomaa vald esitas oma kandidatuuri tänavu 16. korda toimuvale Euroopa jätkusuutliku küla konkursile, mille motoks on „Kohalikud vastused globaalsetele väljakutsetele“.

Maaeluministeeriumi algatusel konkursile kandideerinud Setomaa valda laekus üks tunnustus juba eelmisel aastal, mil Lüübnitsa küla võitis Eesti aasta küla auhinna.

„Setomaa vald, omades kindlat sihti ja kultuurilist eri-

pära, on igati sobilik kandidaat Eestit edukalt esindama,“ sõnas maaeluminister Arvo Aller. „Eestimaa aasta küla 2019 konkursi üheks märksõnaks oli elujõulisus, mis on samuti väga tihedalt seotud ka käimasoleva üleeuroopalise konkursiga.“

Margus Timmo Setomaa Liidust selgitas taotluse koostamist järgmiselt: „Taotluse keskmes tuli esile tuua arenguprotsess mingist vabalt

valitud algusaastast kuni tänaseni. Setomaa valla taotluses võtsime alguspunktiks aasta 2006, mil Setomaa Valda-de Liit tellis Statistikaametilt põhjaliku uuringu. See oli aeg, mil maaelanikkond drastiliselt vähenes, tööpuudus oli väga suur ning elanikud ei näinud elus Setomaal mingit perspektiivi. Praegu, aastal 2020 on Setomaa saanud eduka maaelu arengu võrdkujuks, paljud Eesti piirkonnad korraldavad meie

juurde õppereise, et õppida meie kogemustest ja arengust. Setomaa on hea mainega, hästi tuntud piirkond, kus ka ettevõtluskeskkond piiriarvest ja kaugest geograafilisest asukohast hoolimata on tugev ja elujõuline.“

Juba mais-juunis on oodata Setomaad väisama konkursi žürii delegatsiooni ning lõplik võitja selgub suve keskel. Konkurssi korraldab Euroopa maaelu arengu ja külade jät-

kusuutlikkuse organisatsioon (European Association for Rural Development and Village Renewal, ARGE). See on peamiselt saksakeelseid riike ja piirkondi koondav mittetulundusorganisatsioon peakorateriga Viinis. Nende peamine eesmärk on edendada maaelu kogemuste ja teadmiste vahetamise kaudu rahvusvahelisel tasandil. Konkurssi on korraldatud alates 1990. aastast. **Setomaa Vallavalitsus**

Suusaorienteerumise EMilt toodi Setomaa valda mitu medalit

REIN ZAITSEV

Daisy Kudre tegi ilusate tulemuste otsa lahti võiduga 21.–26. veebruaril Rootsisis Umeå lähedal Vindelnsis toimunud MK-etapil, võites seal tavaraja. Lühirajal tuli Šveitsi koondislane, aga Värska OK Peko liige Gion Schnyder neljandaks ja samuti Peko klubi liige Mattis Jaama viiendaks, Daisyle tuli sellelt distantsilt 8. koht. Sprindidistantsil oli Daisy kuues, Gion 18. ja Mattis 21. kohal.

Samas toimunud noorte EMil võitis Olle Ilmar Jaama tavarajal hõbemedali.

Suurepäraseid esitused jätkusid 8.–16. märtsil EMil Venemaal Hantõ-Mansiiskis.

Daisy Kudre ja Mattis Jaama.

Foto: Raul Kudre

Daisy Kudre saavutas ühisstartiga lühirajal kolmanda koha. Võitjale Tatjana Oborinale oli kaotust tunniajase võistlu-

se juures ainult 50 sekundit ja hõbemedali võitnud Marina Vjatkinale 10 sekundit, esimesed kaks esindasid Venemaad.

Daisy kommentaar: „Ühisstartist lühirada oli pikk ja raske. Sel hooajal mulle aga pikad distantsid sobivad. Sõitsin väga keskendunult, tegin häid teevalikuid ega teinud ühtegi orienteerumisviga. Eesti tiimil olid tallest värskel lumega oludes üle platsi suusad, mis medalivõidule kaasa aitasid. Olen enda esimese tiitlivõistluste individuaalse medali üle väga õnnelik. Kuna hommikul oli mul väga raske võistluseks häälestuda, siis tänan ka tiimikaaslast, kes aitasid enne starti luua positiivset meeleolu.“

Mattis Jaama tegi samuti ilusa sõidu ja sai 11. koha.

Sprinditeates tuli Eesti võistkonnale samuti kolmas koht, esikoha võitis Venemaa ja teine koht läks Rootsile. Eesti võistkond koosnes Peko liikmetest Daisy Kudrest ja Mattis Jaamast.

Daisy Kudre: „Oleme mõlemad Mattisega väga rahul, oli väga äge võistlus: tehniline, pingeline. Oma sõitudega olen samuti väga rahul: pääsesin esimesel ringil kohe võistlejate etteotsa, sain teha oma sõitu, enesetunne hea, vigu ei teinud, oli lahe mees-mehe vastu võistlus.“

Mattis Jaama: „Daisy tuli avavahetusel teisena, minu eesmärk oli edu hoida. Teine vahetus sujus mul suurepäraselt: tempo oli hea, vigu ei teinud. Neljandas vahetuses

Selgusid valla parimad mälu-mängurid

EHA KÜTT

Värska raamatukogus toimus I Setomaa valla mälu-mänguturniiri neljas etapp, millel selgitati turniiri võitjad.

Sügisalvne turniir koosnes neljast paarismängu osavõistlusest, igal võistlusel oli 40 küsimust. Küsimused aitas koostada ja mängu juhtis Rāpina Mälu-mängu Seltsi liige Omar Kaljuvee. Turniiril panid oma teadmised proovile kuus kaheliikmelist võistkonda. Punktiarvestus toimus nii iga voo kohta eraldi kui ka turniiri üldvõitja selgitamiseks. Üldvõidu saamiseks oli vajalik osaleda vähemalt kolmel osamängul ja võimalikult hästi. Valla tublimad mälu-mängurid ehk turniiri võitjad on Erika Joonas ja Martin Sulp.

Mängijate arvates oli turniir põnev, küsimusi oli seinast seinast. Pakun ka lehelugejale nuputamiseks turniiri viimast mängust paar küsimust:

• Eesti Põhiseadus algab sissejuhatava lõiguga: *...usus ja ...tahtes kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel ja välja kuulutatud 1918. aasta 24. veebruaril, mis on rajatud vabandusele, õigusele ja õigusele, mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade – võttis Eesti rahvas 1938. aastal jõustunud põhiseaduse § 1 alusel 1992. aasta 28. juuni rahvahääletusel vastu järgmise põhiseaduse. Mis sõnad on asendatud punktiiriga?*

• Aastal 628 võttis India matemaatik Brahma Gupta kasutusele midagi, mida me tänapäeval peame iseenesest mõistetavaks. Mis see oli?

Vastuseid saab kontrollida ja mängu teiste küsimustega tutvuda Värska raamatukogus.

Suur tänu kõigile osalemast ja kohtume juba sügisel!

Setomaa valda jääb teenindama 17 kirjakasti

Kiired arengud infokommunikatsioonitehnoloogias on kaasa toonud muutusi inimeste suhtlemis- ja tarbimisharjumustes. Kirju saadetakse vähem, kuna suhtlus on kolunud e-kanalitesse. Samas on taas populaarsust kogumas postkaartide saatmine, nii et postiteenusest on üha enam saamas mitte kiire info, vaid emotsioonide vahendaja. Eesti Post käib muutustega kaasas, ent ei unusta inimesi, kes eelistavad traditsioonilisi kirja-saatmisviisid või soovivad oma häid soove postkaardiga teele panna.

Setomaa vallas on kirjaka-

ste, mida praktiliselt ei kasutata või kasutatakse äärmiselt vähe. Vallas on 20 kirjakasti, millest kolm seisavad praktiliselt tühjal. Samas kirjakandja peab neid kontrollimas käima, kogumisring ja aeg pikeneb. Asjatu töö vähendamiseks võtab Eesti Post need kirjaka-

sti maha. Võrgustikku hakati korrastama 26. veebruaril. Kirjakast on see, kuhu inimesed ise kirju postitavad. Postkast on kodu või asutuse juures olev postkast, kuhu posti tuuakse. Postkastide asukohti kirjakeeride võrgustiku korrastamine ei puuduta.

Eesti Post

Setomaa valla kirjakeeride asukohad

Aadress	Asula	Asukohta kirjeldus	Kasti nr
Nedsaja	Nedsaja küla	bussiootepaviljoni küljes	10-100
Koidula	Koidula küla	piiripunkti hoones	10-101
Kahkva	Kahkva küla	autokaupluse paviljoni seinal	10-105
Laossina	Laossina küla	kalmistu lähedal hoone seinal postkastide kõrval	10-106
Käre	Toomasmäe küla	bussipeatus asuval alusel	10-107
Niitsiku	Niitsiku küla	bussiootepaviljoni seinal	10-117
Matsuri	Matsuri küla	bussipeatuse lähedal hoone seinal	10-16
Lüübnitsa	Lüübnitsa küla	bussipeatuse teadetetahvil	10-163
Beresje	Beresje küla	bussiootepaviljoni seinal	10-164
Treski	Treski küla	bussiootepaviljoni küljes	10-165
Väike-Rõsna	Väike-Rõsna küla	sanatooriumi ees	10-169
Värskas	Värskas alevik	vallamaja seinal	10-17
Rõsna	Rõsna küla	küla teadetetahvil	10-170
Mikitamäe	Mikitamäe küla	vallamaja ees	10-39
Meremäe	Meremäe küla	koolimaja lähedal	17-147
Määsi	Määsi küla	Luhamaa tollipunkti ooteruumi seinal	17-237
Obinitsa	Obinitsa küla	AjaO kaupluse seinal	17-74

Õrsava järvel on mootorsõidukite kasutamine lubatud

Keskkonnaministri määruse nr 25 „Veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded“ § 4 lg 1 kohaselt on sisepõlemismootoriga veesõiduki kasutamine keelatud järvel, mille pindala on alla 100 hektari ja millel puudub vähemalt 10 meetri laiune ühendus laevatatava siseveekoguga.

Keelu kehtimiseks peavad olema täidetud mõlemad tingimused.

Et Õrsava järvel on 50 m laiune ühendus Värskas lahega, mis on Peipsi järve laevatatava osa, siis keeld sellele järvele ei kehti ja seal võib sisepõlemismootoriga veesõidukit kasutada.

Seda tõlgendust toetab ka määruse seletuskiri: Muudatus on vajalik selleks, et mõnedel alla 100-hektarilistel järvedel, mis on ühenduses laevatatava siseveekoguga, on olnud ajaloolised sadamakohad, mida soovitakse uuesti kasutusse võtta. Muudatuse tulemusena oleks nendest sadamatest taas

võimalik liikumine veesõidukiga laevatatavatele siseveetele. Näiteks võib tuua enne II maailmasõda Õrsava järvel asunud Põhjalaagri sadamakohta, mis on ühenduses Peipsi järvega.

Keskkonnaministri määrus jõustus 01.10.2019. a ja on tervikuna leitav Riigi Teatajas.

Traktorite, liikurmasinate ja nende haagiste tehnõlevaatuse graafik Võru maakonnas

Aeg	Kell	Koht	Aeg	Kell	Koht
6. aprill	9:00	Sän & Män	20. aprill	9:00	Vastseliina töökoda
	10:00	Antsla töökoda ja Kollino		11:00	Luhamaa kaupluse parkla
	11:30	Kraavi töökoda		12:00	Illu talufarm
7. aprill	12:00	Vaabina töökoda	21. aprill	9:00	Tsooru töökoda
	9:00	Osula Oss töökoda		11:30	Kõrgepalu töökoda
	10:00	Sulbi töökoda		12:30	Varstu töökoda
8. aprill	11:00	Linnamäe	22. aprill	9:00	Järvere bussipeatus
	9:00	Kurenurme		10:00	Nursi masinaühistu
9. aprill	11:00	Kuldre, vallavalitsuse parkla	23. aprill	12:00	Pärlijõe kauplus
	9:00	Otsa töökoda		9:00	Antsla teejaoskond
13. aprill	9:40	Lasva töökoda	24. aprill	10:00	Kagumerk
	12:00	Kääpa töökoda		10:30	Antsla töökoda
	9:00	Mõniste töökoda		11:40	Uue-Antsla töökoda
14. aprill	10:30	Saru ait-kuivati	27. aprill	12:00	Urvaste kooli parkla
	12:00	Tursa ja Karisöödi		9:00	Navi töökoda
	9:00	Haabsaare töökoda		9:30	Raiste töökoda
15. aprill	11:00	Tsooru töökoda	28. aprill	10:00	Parksepa
	12:30	Sänna keskus ja Hurda küla		10:30	Väimela töökoda
	9:00	Uusvada		11:30	Tsolgo töökoda
16. aprill	10:00	Meremäe töökoda	29. aprill	9:00	Haanja töökoda
	12:00	Kapera		10:30	Ruusmäe töökoda
	9:00	Härma + Hilana küla		11:30	Luutsniku parkla
17. aprill	10:30	Obinitsa töökoda	28. aprill	12:00	Viitina töökoda
	12:00	Vana-Vahtseliina töökoda		9:00	Krabi töökoda
	9:00	Vastseliina teejaoskond		10:00	Pähni RMK
17. aprill	9:40	Nopri farm	29. aprill	10:30	Vana-Roosa
	11:20	Misso töökoda		12:00	Rimmi
	12:30	Ruusmäe töökoda		9:00	Puiga töökoda
				10:00	Haanja töökoda
				11:00	Rõuge töökoda

Traktorite, liikurmasinate ja nende haagiste tehnõlevaatuse hinnakiri (hinnad sisaldavad käibemaksu 20%).

1. Traktori haagis (1-teljeline)	10 €	4. Ratastraktor (alates 75kw) ja liikurmasin	25 €
2. Traktori haagis (2- ja enama teljeline)	15 €	5. Määratud ülevaatuskohast kojukutse	5 €
3. Ratastraktor (kuni 75kw)	20 €	6. Eriväljakutse	20 €

Info tel 78 20520, 5065113 (Reino Mokrik)

Graafik saadaval ka internetis aadressil: <http://www.kagusell.ee/traktorite-ulevaatus/>

Seoses eriolukorraga ootab Setomaa Vallavalitsus vabatahtlike

Tule vabatahtlikuks ja aita inimesi,

keda koroonaviiruse puhang on mõjutanud.

● Enne registreerimist veendu, et:

sinu tervislik seisund on hea pole reisinud väljaspool Eestit järgid hügieenijuhiseid

● Kuidas aidata?

Vabatahtlikuks registreerimiseks vajaliku lingi leiad Setomaa valla kodulehelt

OÜ Rändkauplus kauplusauto peatused ja kellaajad

Neljapäev

Kriiva	12:30
Vungi	12:40
Luhamaa	12:50
Põrste	13:00

Reede

Miikse	10:00
Kiislova	10:15
Mereküla	10:25
Tsirgu 1	10:30
Tsirgu 2	10:50
Meremäe	11:00–12:00
Viro küla	12:05
Lepa	12:10
Uusvada	12:15
Hain	12:25
Tiirhanna	12:30
Tsergondõ	12:40
Helbi	12:45
Navike	12:50
Lindsi	13:00

KAGUSUUNA SÕIDUPLAAN ALATES 29. MÄRTSIST

Tallinn	08:11	15:30
Tartu	10:19	17:44

Reisi nr	382	386	Reisi nr	381 T	383 LP	387
Tartu	10:24	17:50	Koidula	05:59	07:06	15:11
Kirsi	10:28	17:54	Orava	06:09	07:16	15:21
Ülenurme	10:33	17:59	Ilumetsa	06:14	07:21	15:26
Uhti	10:36	18:02	Veriora	06:19	07:26	15:31
Reola	10:39	18:05	Ruusa	06:23	07:30	15:35
Vana-Kuuste	10:41	18:07	Holvandi	06:27	07:34	15:39
Rebase	10:43	18:10	Põlva	06:33	07:40	15:45
Vastse-Kuuste	10:53	18:19	Taevaskoja	06:38	07:45	15:50
Valgemetsa	10:56	18:22	Kiidjärve	06:41	07:48	15:53
Kiidjärve	10:59	18:25	Valgemetsa	06:44	07:51	15:56
Taevaskoja	11:03	18:29	Vastse-Kuuste	06:48	07:55	16:00
Põlva	11:08	18:34	Rebase	06:55	08:02	16:07
Holvandi	11:13	18:39	Vana-Kuuste	06:58	08:05	16:10
Ruusa	11:17	18:43	Reola	07:01	08:08	16:13
Veriora	11:22	18:48	Uhti	07:04	08:11	16:16
Ilumetsa	11:26	18:52	Ülenurme	07:07	08:14	16:19
Orava	11:32	18:58	Kirsi	07:13	08:20	16:25
Koidula	11:42	19:08	Tartu	07:17	08:24	16:29

T

LP

Tartu	07:26	08:33	16:39
Tallinn	09:34	10:46	18:48

Pühäsenulgoost ja Puustusmaa Tiia raamadust

KALKUNI ANDREAS

Puustusmaa Tiia and mineva aastaga peräotsah vällä raamadü „Pühäsenulgad“, mia and kõigilõ võimalusõ kaia' seto rahva kodotsit pühäko-tussit. Raamadü kirotajal om kõvastõ vidänü, õt inemise' omma' timmä umma elämiste sisse lasknu ja viil edesi veenü' kõõ pühämät paika kaema. Ilosah raamaduh om ülest võõdõt 30 inemise vai perre pühäsenulkõ. Tuust jutust, mia Tiia inemistega om ajanu, om väigokõsõ' kokkovõtõ' tettü (NB! Tasos lukõ' nii seto- ku eestikeelist teksti, selle õt nä olõ-i peris üttemuudu!). Pääle tuu om raamaduh Taelovah suvitanu Kormašovi Nikolai puja, ikoonõ uurja Kormašovi Oresti illos mõtisklus ikoonõst ja vanaaolidsõst olõmisõst. Pääle viil lühkese' kirotaja sissejuhatus ja Visseli Kadri jutt pühäserättest. Tah raamaduh juttu pallõ olõ-i, tähtsõp osa om pil-tel ja pühäsenulkõl.

Seto pühäsenulga lugu perämidsel saal aastagal om nigu väigokõnõ kokkovõtõ' seto aoluust. Piltest paistus tuu, kuis taloarhitektuur ja tarõkraam om muutunu, kuis usuelo om muutunu, midä muutsõ Eesti Vabariigi ala saaminõ, midä Nõukogodõ aig, ku avalik usuelo olõ-s lubatu, ja mis om saanu' no', ku osa Setomaast om Eesti Vabariik ja osa Vinnemaa.

Raamat näütäs ka tuud, õt suur hulk seto rahvast eläs sooilma aigo uma kodomaalt kavvõndõh. Raamat olõ-i rahvuslik, nigu olõ-i ka pühäsenulga traditsioon – siih löüd ka näide pühäsit, kias seto kiilt kõnõlõ-i. Osa inemist om kõigilõ setodõlõ tutva', osa sääntsit, kinkast hariligult Setomaa leheh kirotada-i.

Pühä kotus õga elämise süäme

Pühäsenulga olõ vanast seto tarõh kõõ tähtsõp paik. Ku tarrõ astuti, hiideti ristimärk ette, kumardõdi pühäse poolõ ja terehedi tarõh olõijt: tere' tarrõ. Ku saaja' oll'i, sis mõrsja ja kosilanõ isti' aulavva takah peräpingih pühäse lähkoh. Ku puhtõ' oll'i, sis koolnu oll' laut-sil, pää pühäse poolõ. Vanast ültigi, õt külöpink om puhtõ pink, a peräpink om pulmapink. Nii oll'gi õga perre pühäsenulga osa perrest, saaju aigu tull'i perrehe vahtsõ' pühäse, a niisamatõ oll'i pühäsenulga pühäse', mia oll'i kuulja rin-du pääl olnu'. Tuu tähend, õt muutosõ' perrehe paistuva' väl-lä ka pühäsenulga. Pääle saa-ju säeti ka pühäsenulga ümber – värskibä' Jumala' panti õks ettepoolõ, nigu Moreli Nati ilosahe om seletänü.

Pühäsit majja kõõ korjus mano. Puja' võtva' naase' ja jal saa vahtsit. Ku saja' nakkasõ' saama, sis mõrsja ost hindäle,

Raamadü esitlõsul Obinitsah, keeleteimõtaja Palmi Silvi, Ojajetsa Lea ja Puustusmaa Tiia.

kosilanõ hindäle. Naistõrahvas ost Pühä-Maara, meesterahvas jal meesterahva pühä. Ku kosilanõ saaja lätt, sis rihtsä [ristesä] mähk pühäseräti sisse jumala ja kohe sajaga lätt sisse, sääl om jo mõrsja jaost üleväh lavva kottal. Om jo nagõl valmis, kohe kosilasõ jumalat ka panda' ja rihtsä [ristesä] pand sinnä ja uma pühäseräti pand pääle. Naatas ar tulõma, sis rihtsä [ristesä] võtt jal jo mõlõmba' ja pand kokko klaasipoolõ, mähk mõlõmba' räti' ümber ja pand puuhhu, et ei pitsähä' klaasi' ar. Ku rihtsä om jo hüüste saavahanu, sis ütles töösõlõ mehele, et võta' sina hindä kätte, et muidõ pooda ar kah. Kosilasõ kotoh panti jal mõlõmba' saina pääl ja nuurpaar istus ala. Peräst panti ar kibotah. Sääl oll' jo vanõmbit ka iih. Värskibä' jumala' panti iks nägüsäp-pä paika, et nuu' oll'i ilosamba'. Vanõmba' panti tagapoolõ.

Aripävä või olla' kõhõmb pühäserätt, ho' peris valgõ kah, nigu vajarättki. Pühäpääväst pandas õks paremb – kirjuga.

ERA II 286, 87/90 (71) < Mokra külä – Ello Kirss < Nati Morel snd. 1853 Põrstõ küläh Vahtsõliina vallah. (1940)

Ka Puustusmaa Tiia raamaduh paistus nii mõnigi pühä-ne, mia om kunagi perrehe tulnu, ku poig om hinele noorigu majja toonu. Niisamatõ pais-tussõ' eissagamadsõ' pühäse' – mõni vanõp, mõni vahtsõp, mõni fooliumiga, mõni hõpõga, mõni trüküpilt. Niisamatõ omma' pühäseräti' eismuudu, mõni muistinõ maagõ-verrev, mõni tummõ ja suuri kirjuga, mõni vällä ummõld, mõni maalit õlivärmega jne. Õga kodo om eissagamandõ, nii omma' ka pühäsenulga' – kõik üte pühä' ja kall'i.

Ikoonõ tähendus ja väärtüs

Ikooni väärtüst saa-i rahah mõõta'. Seto' tiidvõ' muidoki, õt pallõ süämele kallit ja pühähi ikoonõ om ao joosul kerikist ja tsassonist varastõdu. Muin-

suskaitsõamõti varastõt kultuurimälestiisi registrih om Setomaa vallast registreeritü 57 Verska, Saatsõ ja Obinitsa kerikist ar varastõt asja, näide hulga ka pallõ ikoonõ (<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=s-tolenmonument>). A suurõp jago Setomaa tsassonist olõ-i täämbäde päävani muinsuskaitsõ ala võet (eestläse' õks olõ-i arvu saanu, mille nä „prosta“ majakõsõ' nii pühä' omma'), tuu tähendäs, õt tsassonist varastõt ikoonõ sooh riikliguh registrih muidoki arvõstõt olõ-i. Vargit om käünü kõvastõ ka Vinnemaa ala jääväl Setomaal, nõid muidoki kah Eesti poolõ pääl ülest loeta-i. Mõnõh kerikoh lubata-i pildistä' vai kerikoh ülest võetu pilte internetti panda', õt tulnu-s vargit. Niisamatõ pelgäse' arvada' ka pallõ' perre'.

A „Pühäsenulgad“ raamat näütäs, kuis setodõ jaost tii-i ikooni pühäst õnnõ timä aoluulinõ vai kunstiluulinõ väärtüs. Ikoon või olla' üts värmit fotokoopia ikoonist, trüküpilt vai odava lastu pääl värmit pilt. Uskliku inemise jaost tii-i ikooni pühäst õnnõ timä vannus. Esiki ku ikoon on 1960. aastagil Petserist ostõt vildikaga värmilidest tetü foto Pühäst Migulast, või olla' timä väärtüs väega suur, ku tä om perre pühäsenulga jo 60 aastakka saistu ja inemise' omma' timäle tuhandit kõrda suud andnu vai pallõlnu timä poolõ. Suurt jako sooh raamaduh ülest võetust ikoonõst ikoonimuseumi' hindäle jaost omma' nä kullast kalliba'.

Seto õigõusust kirotiva' edimält võõra'. Luteriusuliisi eestläisi jaost (näüttest kerigooppaja Hurda Jakob) paistu seto õigõusk võõras ja arvasaamalda. Ku luteriusuh oll' tähtsä pühäkirä lugõminõ ja tuust arvasaaminõ, sis seto' tuud aigu viil mõista-s lukõ'. A õigõusk om ka pallõ rohkõp ku piibli lugõminõ: kerigo pildi', laul ja lõhna', paastminõ, ris-

tega käümine, kerikoh saiminõ, pühäsele ja papi käele suuandminõ, esivanõbidõ meehe pidamine ja näidega ütõh süümine jne. Tuud kõikõ oll' lutõlõ-laisi jaost liisnalt pallõ ja Hurt kuulut, õt ho' Setomaa kerigo' omma' inemisi täüs, om tuu üts näütemäng ja süämeusku setol olõ-i.

Seto usk: eksootika vai tavalinõ elet õigõusk?

Vindläse' kah usu-s, õt seto', kias vinne keelest õigõhe arvu saa-i, võinu olla' periselt uskligu'. Nii naksiva' nii eestläse' ku vindläse' õks rõhutama, et seto' omma' puul poganausku. Tõtõstõ, Seto mõnõh nulga oll' alalõ tiidmine Pekost ja ka muidõ oll' seto maailmakaemisõh pallõ vanaaolist. A tuu tähendä-s, õt õigõusku olõ-s.

Täämbä om pallõ tuust, mia võõra' setodõ kottalõ kirotanu, ka setodõ hindi puult umast võetu. Nii kõrratas ka „Pühäsenulgad“ raamaduh, õt seto' omma' uma poganauslidsõ' kumbõ' alalõ hoitnu, ja rõhutada Peko usku, tegemälä vahet vanal, vahtsõl ja kõõ vahtsõbal Peko traditsioonil.

Ku viil mõni kriitilinõ sõna üldä', sis om päälkiri imelik puulkiilne „Pühäsenulgad“, koh seto sõnalõ om eesti „d“ otsa pantu (õnnõst olõ-i ilma vokaalharmooniata „pühane“ sõnna tarvitõt!). Alapäälkiri om puhtalt inglisekiilne. A muidõ om raamaduh seto kiil illos ja jutu' ilosa' lukõ'.

Raamadü kokkopandja om suurõ tüü tennü, a õks om vähämbit viku sisse tulnu, õt om Oskar Kallasõ asõmal Oskar Kallis (kes oll' kah olõ-mah, a kirotas midägi setodõ kottalõ!) ja Järvellilõ Reinu imä nimi om võlssi.

Puustusmaa Tiia raamadü kaajadsi' omma' väega ilosa' olnu ja raamadü tegija om pallõ huvitavat tausta mano kõnõlnu, mia raamaduh olõ-i lännu. Aiteh, oll' huvitav! Raamadü ilosa' pildi' om ülest võt-nu Otsiveri Kadri.

Muusiumiüü Setomaa muusiumidõh

Üle ilma tähistedäs õgasagamatõsi päivi. Oll õnnõ naistõpäiv, mõnõl om meehe viil kosmonautõ päiv ja vahtsõ ao vällämõtõldus om näütõses alastõ aiandusõ päiv. Interneti abiga' või lihtsa vaivaga' löüdü, õt õga pävä jaos om hansak vai veidebä ekstravagantsõp teema vällä mõtõld. Tuuh olõ-õi muusiumigi' kehvebä'. Jo 1977. aastagast päälõ tähistedäs 18. mail vai kohki' sääl kandih muusiumidõ päivä ja kokkoleppelisõlt inne tuud puulpühäl om muusiumiüü. Nii sis ka' sool aastagal.

Muusiumiüü tähistäminõ nakas päälõ Saksamaal aastagal 1997 ja tämbätses om tuu lakja lännu' Ouruupastki' kavvõbahe. Tuu pävä õdagõ omma' pallõ' muusiumi' ja eräkollektõiooni' vällalõ kavvõp ku muidõ ja sisse saa ilma rahalda'. Tahetas popularisiiri' muusiumidõh kaunist ja inäbä' kõnõlda' uma publõgu ja kogokunnaga'. Eestih oll muusiumiüü edimäist kõrda 2009. aastagal. Õga kõrd om muusiumiüül kindla teema. Sool aastagal om muusiumiüü 16. mail päälkiräga' „Üüh om aigu“. Setomaa muusiumi' omma' kõikaig muusiumiüü liikumisõga' kamandanu'. Sõo aastaga edeotsah sai Setomaa muusiumõl kokkominekist aastak ja sõo om ütime organisaatsioon, sis no' paktaski' ütidselt külälisilõ huvtavva ja kokko om kõik suurõjoonõlisõp ku kunagi' inne. Meil nakas muusiumiüü jo kellä viiest ja lõpõs süüüül. Vällalõ omma' kõik muusiumimaja', a vaia om kaia' kelläaigõ ja tuu perrä umma liikumist ütest muusiumist tõistõ säädä'.

LUIKJÄRVE TALO om pikält remondi peräst kinni olnu' ja noki' viil olõ-õi kõik tüü' läbi saanu', a muusiumiüül kellä 17.00–20.30 saat tulla' ja kaia' parhillast saisu. Luikjärvel aig sais ja näüdätäs Eesti televisioon 1995. aastaga tett filmi „Kodo, mu kullandõ“. Toonadsõ' peremiis ja pernaane Ivvan ja Akulina tei' filmimiihile vällalõ uma talo värehti' ja teno toolõ mi näe ja tiia, kuvvamuudu taloh eleti ja mäntsit tõid tetti.

OBINITSA MUUSIUMI teema om aolda' naase' seto kulturih. Saat mõtõlda' tuu üle, õt kuvvamuudu aig om Setomaal naisi ello ja elämist tõistsagamatsõst tennü' ja kas kõiki muutuusi saat kaia' must-valgõlt positiivis ja negatiivis, hüvvis ja halvus. Tiijuhis leelo ja naisi teemalistõ õdagohe om Sarvõ Oio.

SAATSE MUUSIUM meeltäs sool aastagal piiritu aoga'. Muusiumi lähkoh om kontrolljoonõ veereh matkatii. Sääl saat mängi' sõnnuga' piir ja piiritus ja arota', kuvvamuudu säntse' poliitilistõ' muutusõ' omma' kohalikku ello ja olõmist muutnu'. Muusiumiüü teema om aig ja sis muusiumih tutvustõdaski', mia või aolõ piiri tõmmada' ja kuvvamuudu om ellä' katõ ao vaihõl. Setomaal kaugi' elo katõ kalendri

perrä – uus ja vana aig. **VERSKA TALOMUUSIUM** lüü sool kõrral õigõ aoga'! Tuvvas Gregoriuse ja Julianuse kalendri kõrral mängu ka' luudusõ- ja rahvakalendri, selle õt hulga tarkuisi tulõ säält. Kas sa tiia, õt kunas om õigõ aig kartohkas maaha panda' vai kari vällä laskõ'? Muusiumi-pernaane oppas vanavanõbidõ tarkusõteräkeisi. Ja tasos talomuusiumi moro päälõ kogonõda kellä säitsmes õdagõ, selle õt sis nakas päälõ Põhalaagri ekskursioon.

SETO TSÄIMAJAGI' hoit tuul õdagul uma' ussõ' kavvõba vällalõ ja väsinü' tiilisõ saava' kihäkintüst kooni' kellä ütsäni'. Väiga' võimalik, õt aig tege vigurit ka' Tsäimaja õdagutsõ menüüga'. Võta' aigu hindä jaos!

Setomaa Muusiumidõ muusiumiüü pidolõgus lõppakor-dis om Verska külästõskeskus – **REEGI MAJA** tetäs vällalõ kell ütesõ õdagõ. Sinnä' majja om joudnu' päälõ aastaga jago olnu' ehtõstegevüst vahtsõnõ aig. Verska ekspositõiooni sünnüst kõnõlõsõ' aasaalisõ', paktas torti ja kõik saava' edimäist kõrda kaia' vahtsõt külästõskeskust. Pido Reegi man om süüüni'!

Võimalusõl olõmi planiirnu' toolõ õdagulõ reisisaatjaga' bussiliini Võro–Vahtsõliina–Meremäe–Luikjärve–Obnitsa–Saate–Verska ja tagasi. Nii saa lihtsa vaivaga' tsõõri päälõ tetä' kõigilõ Setomaa muusiumidõlõ, kullõlda' vahtsist tegemisist ja olla' ka' vahtsõ külästõskeskusõ avamisõl. Mi looda, õt maikuu kespaigah om Eestimaal jal' samasääne ku inne ja mi kõik saa kokko kogonõda' ja kuuh olla'. Mi taha paku' õgalõ külälisõlõ midägi' meelelist ja anda' põhjusõ õks ja kõõ mi muusiumidõhe sisse astu'! Mi ooda teid!

Setomaa Muusiumi

Muusiumiüü

Muusiumiüül, 16. mail 2020 omma' muusiumi' vällalõ ilma rahalda'.

- Luikjärve talo **Aig sais!** kell 17–20.30
- Obinitsa muusium **Aolda' naase!** kell 17–20.30
- Saate muusium **Piiritu aig!** kell 17–20.30
- Verska talomuusium **Õigõ aig!** kell 17–20.30
- Seto Tsäimaja **Võta' aigu!** kell 11–21
- Reegi maja **Vahtsõnõ aig!** kell 21–00

Seto pitsi päävä' omma' sool aastagal 27. kõrda

Olõ-õi salahus, õt seto pitsi päävä' omma' avitanu' alal hoita' pitsiheegeldämisõ traditsioonõ. Teno pitsipäivile om soo eisumuudu seto naisi tarkus joudnu' laebalt rahva tiidmistõ, seto pits om joudnu' ilostamma kodosit, tarbõtekstiile ja pidokleite.

5.–29. mail om 27. seto pitsi päävä' pitsipäivi sünnükotusõh Verska kultuurikeskusõh. 27 aastaga iist Verska kultuuririma ja kunstilidsõ juhi Kunsti Tiiu iistvõttõl pääle naanu' konkurs om aastakki olnu' Talomuusiumih, a viimäde' säidse aastakka om sood vidä-

nü Seto Käsitüü Kogo. Mi ooda konkursilõ kõiki innidsit pitsimeistrit, a ka' vahtsit tegijit Setomaalt ja välastpuult. Kõgõ parebilõ omma' avvuhinnas

rahalitsõ' preemia'.

Konkursil omma' kõõ olnu' ummi töiega' ka' noorõ' ja nui-lõ mõtõldõh om tuu üritüse edesimine' tähtsä. Konkursilõ saadõt tüü piat olõma tett kõr-ralitsõlt teema perrä ja tulõ-mus, midä hindaja' hindsõ', piat olõma illos ja seto tradit-siooni perrä. Mi looda ja ooda hulga töid nätä' ja kaia'. Konkursi teema om „Seto pits lat-silõ ja noorilõ“.

Konkursi tüü', minkõ man om päälkiri ja tegijä nimi, tulõ anda' Verskah Seto Käsitüü Kogo kontorihe 4. mai hum-mogus kellä 9. Kujondaja Hur-

mi Evelini abiga' panõmi tüü' näütüsel vällä. Mi ooda kõi-ki huvilisi Verska kultuurikes-kuistõ pitsipäivi vallalõtege-misõlõ 5. mail kell 15. Näütüst saava' kaema tulla' kõik näpõ-tüühuvilisõ' tüüpäivtsidõ. Pää-le tuu om hüä võimalus töid kaia' ka' juripääväl ja immi-pääväl. Näütüs jääs üles 28. maini'. Konkursil selgitedäs ka' kaejidõ lemmik. Tulõ' ja anna' uma toetus meeletsõlõ tüüle!

Kõgõ pareba' pitsiheegeldä-jä' kuulutõdas vällä 29. mail kell 15.

KALA INGRIT

Seto Käsitüü Kogo vedosnik

Luca Berti piit

AKSEL HAAVIK

16. mai 1944 – 19. veebruar 2020

Kündlekuu viimätsel pääväl saadi' umatsõ', sõbra' ja tutva' Obinitsa kerigust ar' Härmä külä mehe Haaviku Aksli. Timä kääbäs om no' Sakalova palo pedäjidõ all.

Olõ-i inäp pallõ säändsit mihi, kinka elo olõsi' nii kim-mähe köüdetü kokko kodo ja sünnükotusõga. Aksel oll' Härmäl peremiis viendät põlvõ. Koolitii nakaš pääle Navigõ nelä- ja Obinitsa säitsmeklassilitsõh koolih ni läts edesi Helme ammõdikoolih – säält tull' traktoristi paprõ'. Edesi tüüt Obinitsa kuivusõh, sis sovhoosi töökua juhata-ja ammõtih ja sovhoosi mõtsah. Majandi nõvuu perrä läts Aksel Luua mõtsakuuli ja oll' päält tuud mitmit aastakko Vahtsõliina mõtskunna Korsapalu mõtsavaht. Eläminõ oll' üks kodotaloh, 1973. aastagast pääle üteh naase Elmega.

Aksel oll' hingelt põllumiis, timä elo oll' köüdetü talo ja maaga ni mõtsaga. Täl oll' ka uhkõ hopõn.

Mis sis, õt aig ja ilmaelo olõ-s inäp nii ku vanast –Aksel hoitsõ ja kandsõ õks vana ilma aost peri tiidmisi, hoitsõ vana hindä seeh alal, köüf hindä olõmisõga kokko muis-tist ja sood aigu. Tä tiidse kõnõlda' Härmä kalmõst, Kalmõ-tõpedäjäst ja Tuuma tsässõna kotusõ pääle kasunu Tuuma kadajast, minka ala vana' mehe' talvitsõ tuumapäävä üüse kokko käve'. Kõnõli tuust, õt Tuuma tsässõna palõf Taeluva papp ar' tuul aol, ku rahvast Taeluva kerigu ala aeti – selle õt rahvas õs taha' minnä' kerigohe, a pidi kodokülä tsässõ-nat tähtsämbäst. Ja ka tuust, õt vanna jutusidõ perrä läts tuu papp, kiä tsässõna palama pand', mädänemä.

Haaviku Aksel oll' tark miis, kiä tundso ilmaello ni loodu-sõ säädüsi ja säädüsi. Elo oppas, kuismuudu tulõ läbi saia' hainaalodsõga, kuismuudu puie maailmah käü sõdiminõ elo ja surma pääle. Ka tuud, õt om olõmah säändsit asju, midä inemisõ mõistus õi võta', a midä tulõ silmäh pitä' ja minka man piät väega hoitma, õt midägi võlssi teesi-i.

Haaviku Aksel oll' avvustõt miis, kinka sõna masä – ka Härmä vahtso tsässõna ehitämisõl ja tsässõnalõ nime panõkil. Tä tiidse, õt tah piiri veereh om aost aigu elänu vaba rahvas, a mitte õra'. Täütümläidä jäi' kats elo suurt taht-mist – osta' maja Setomaa päälina Petserihe ja tuvva' Vin-nemaalt ar' vanaesä Georgi rist. Vanaesä sai risti kangusõ iist Edimätseh ilmasõah, a rist jäi segätsidõ aigu tulõkil väl-lä võtmalda.

Aig sai täüs. Aksel läts soost ilmast ar' – oll' üts ausa, uhkõ ja vaba miis.

Hüvvä perälejoumist!

TIMMO MARGUS ja VALGU HEIKI

Koratas tiidmist Setomaa lättist

Setomaal om mitmit Silmä-lättit, om töisi pühäsit lättit, näütüst Müräläte, pallõdõ külli man om suurõ' lätte', kost om tuud külä ni ka talodõ joogive-si. Ku parhilla' ringi kaia', sõs om vannost lättist mitmõ' ar-kuionu', kaosõ' kotusõ', vana' jutu' unõhtadas. Seto Insti-tuut ommõgi nakanu kokko korjama tiidmisi Setomaa lät-tidõ kottalõ, õt koh näid om, mäantsit om pühäst peet ni mis sääl om tett.

Sammamuudu korja kok-ko tiidmisi, mäantsist lättist

määnegi külä ni talo om vett toonu. Meid huvitas tiidmine terve Setomaa kottalõ – ka tuu mis jääs parhilla' kontrolljoo-nõ taadõ.

Plaan om suvõl ka mõni läteh üteh Tarto Ülikuuli tiid-läisiga läbi uuri', ar puhasta' ja kaia', õt vaest saami mõnõ näist ka viil ello herätä'.

Pallõ väiga kõiki, kiä näist midägi tiid, kirotä' info@seto-instituut.ee vai raudahto@gmail.com, a võit ka kõlistä' 5182411, Ahto Raudoja.

Seto Instituut

Tulõ' ja naka' opma avvulisi ülikoolih!

Jo kümne aastaga iist naksi' Tarto ülikooli iistvidämi-sõl mitmõh kotusõh Eesti-maal tiidmishimolisõ' ja tragi' vanõba' inõmisõ' (50+) kokko säädmä opmisõ sagarikkõ, õt ütehuuh loengil ja seminarõl (ka' tõistsagamatsil kokko-saamisil) uurma arõndavvi ja aktuaalsit teemasit, olla' kuuh ja tegeldä' hindä jaost huvta-vidõ teemadõ kullõmisõ ja aro-tamisõga'. Parhilla' om säntsit avvulisi ülikoolõ opmisõ saga-rikkõ Tartoh, Pärnuh, Tali-nah, Viländih, Narvah, Keilah,

Kurõssaarõh, Türil, Viimsih, Valgah, Elvah ja Põlvah. Võisi' ka' Setomaal olla' uma opmisõ sagarik ja nakami sügüse (sep-tembrist) hinnäst tävëndäm-mä, nakami opma. Tulõmi kokko kõik, kinkõl huvi uuri' ja saia' tiidä', midä ümbre-tsõõri tetäs, kiä' tahtva' vaht-sit tiidmisi ja minnä' süvebält tiidüse, tervüshoiu, majandu-sõ, ütiskunna ja perre, innid-se ao ja tulõvigu teemadõl, ka' tõisil elooladõl. Kõik, kiä' taht-va' kuuh oppi' ja ütitsit huv-võ arõndõh köütä' meid kõiki

Setomaal elävit inõmisi.

Inne suurt suvvõ (15. mai) piat ütehuuh:

1. Otsustamma, kas saia' kokko kõrra (vai kats) kuuh, koh võisi' olla' üritüse', ka transporditeema.

2. Kõnõlda' läbi ja panda' kirja teema', midä mi taha inä-bä tiidä' saia' ja midä kullõlda'.

3. Mõtõlda', kedä mi taha nätä', kullõlda'.

4. Otsustamma, kuvvamuudu mi naka umma opmisõ sagarikku nimetämmä – om tä Väarikate Ülikool (Seto-

maa rühm) vai hoops näütüses Setomaa Akadeemia vai viil kuvvagimuudu tõisildõ.

Oppõaasta lõpupäiv olõs maih. Kõigilõ, kiä' omma' oppõaastaga joosul osa võt-nu' kolmveerändist loengist (vähäbält 6), and Tarto ülikuul kursusõ läbimisõ kottalõ väl-lä vastava paprõ'. Tävëndävät infot: Setomaa Rahvahariduse Selts, vanõbaiälisi organisat-sioonõ iistvidäjä' ja Setomaa valla raamadukogo', tel 5845 3821, vello94@hotmail.ee.

JÜRIÕO VELLO

SÜNNÜPÄÄVÄ' APRILLIH

Veirami Valentina – 95
22. märts
innine Sõsarõ laulja

Sommeri Lauri – 47
2. aprill
Liinatsura' laulumiiis, kiränik

Zaitsevi Rein – 51
3. aprill
spordimiis

Prozese Jaak – 55
4. aprill
hõimutegeläne

Laane Anna – 75
4. aprill
Ilolanga leelonaane

Verevmäe Aleksander – 61
5. aprill
Siidisõsarõ pillimiis

Visseli Triin – 42
7. aprill
sõögimeistre

Küti Martin – 29
8. aprill
Zetodõ trummõmiis

Piho Mare – 76
9. aprill
etnoloog

Visseli Kadri – 35
10. aprill
käsitüümeistre

Djomina Annika – 50
12. aprill
Mokornulga koori leelonaane

Kuusingu Mati – 45
14. aprill
kunstnik

Salmari Margit – 55
15. aprill
Sõsarõ leelonaane

Saare Vello – 62
16. aprill
Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Verska Sanatooriumi juhataja

Järvelilli Rein – 54
16. aprill
ülembsootska, Setomaa vallavolikogo esimiis, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Seto Mihi Summa laulumiiis; Uusvada Blues Allstarsi, Päävapäürdjä ja Tuhkwizza bändi trummimiis

Dubrovskaja Natalja – 51
17. aprill
Irboska muusiumi direktor

Vabarna Jalmar – 33
17. aprill
muusigamiis, Zetodõ ja Trad.Attackli iistvidäjä

Kliimanni Maria – 90
19. aprill
innine Sõsarõ laulja

Kahuski Maali – 35
20. aprill
Väike-Hellero leelotaja

Hoidmetsa Ilme – 58
23. aprill
Verska Gümnaasiumi oppaja

Kolgi Kaspar – 49
24. aprill
Liinatsura' laulumiiis

Kalla Urmas – 50
25. aprill
Liinatsura' laulumiiis

Takeli Rines – 54
26. aprill
leelonaane

Mälbergi Meelis – 50
26. aprill
poliitigamiis

Vaarigu Veera – 79
27. aprill
innine Sõsarõ laulja

Kalkuni Andreas – 43
28. aprill
Liinatsura' laulumiiis, folklorist

Haavalo Ilme – 65
30. aprill
Siidisõsarõ iistvidäjä

Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:

Valentina Randalä 91
Nikolai Liinamäe 91

Voldemar Kruusamäe 90

Maria Kõllamägi 89

Liidia Tammela 88

Alla Lemmik 86

Nikolai Mehilane 84

Tamara Lumpre 82

Maria Vassiljeva 81

Aino Hallop 80

Vladimir Anufrienko 80

Silvi Valle 80

Jaan Jaagu 79

Veera Puusaar 78

Viive Tirp 78

Ants Tagarand 78

Tiiu Raudsepp 78

Linda Järvemägi 78

Viiu Pinnär 78

Urmas Meitus 78

Maigi Allik 78

Silvi Karro 77

Viktor Timofeev 77

Malle Männik 77

Jüri Arumets 76

Leili Koger 75

Helju Lumi 75

Ene Mõttus 74

Eevi Turvas 74

Leo Urbanik 74

Silvia Ainik 73

Eevi Jüriõo 72

Asta Kuldveer 72

Jaan Jõgi 72

Laine Pilve 71

Niina Poolak 71

Antonina Burlakova 71

Aini Kilusk 71

Johannes Raidla 71

Silvia Valge 70

Volli Mikitalo 70

Volli Ladvik 70

Õie Rammulüüs 70

Ilmar Juus 70

14.–16. juuni 2020

II SETO NÄPOTÜÜLAAGRI

Kriisa taloh Litvina küläh

Kõrraldaja Verska Käsitüüselts Kirävüü, tel 5120659.

Õnnitlõmi tillokõisi vallakodanikkõ!

**NIKITA SERGEJEV
JETE MIDRO
SALME VAIDLÄ**

Leinämi

† Viktor Vainlo
† Aksel Haavik
† Aino Hainsoo
† Endel Sulbi